

Tyrimo „Duomenų bazių panauda Kauno regiono savivaldybių ir Kauno apskrities viešosiose bibliotekose“ ataskaita

2018 metai

Turinys

Tyrimo metodika	2
Respondentų pasiskirstymas pagal bibliotekas.....	4
Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos	4
Empirinio tyrimo duomenų analizė ir apibendrinimas.....	7
Informacijos apie DB žinomumas.....	7
DB naudojimo dažnis ir tikslai	8
Vieta, kur naudojama DB	11
Sunkumai, kylantys naudojantis DB	11
Priežastys, dėl kurių nenaudojamos DB	12
Skatinamieji veiksniai naudoti DB.....	13
Ketinimai naudoti arba nesinaudoti DB ateityje.....	14
Poreikiai.....	15
KAVB ir KSVB specialistų apklausos duomenų apibendrinimas	16
DB panaudos statistika 2015-2017 metais.....	18
Naxos Music Library naudojimo tendencijos 2015-2017 metais	18
INFOLEX duomenų bazės naudojimo tendencijos 2015-2017 metais	19
EBSCO duomenų bazės naudojimo tendencijos 2015/2016-2017 metais.....	21
Išvados.....	23
Rekomendacijos	25
Priedas Nr. 1 Klausimynas KAVB ir KSVB lankytojams	26
Priedas Nr. 2 Klausimai bibliotekininkams apie DB.....	29

Ataskaitos tekste naudojami trumpiniai:

KAVB – Kauno apskrities viešoji biblioteka

KSVB – Kauno regiono savivaldybių viešosios bibliotekos

DB – duomenų bazės

Tyrimo metodika

2018 m. visos Lietuvos apskričių viešosios bibliotekos atliko tyrimą „Prenumeruojamų duomenų bazių¹ panauda viešosiose bibliotekose“, kurį inicijavo LR kultūros ministerija. **Tyrimo tikslas** - nustatyti, kaip Kauno regiono viešosiose bibliotekose² naudojamos duomenų bazės³ (toliau DB), išsiaiškinti jų naudojimo ir nenaudojimo priežastis ir numatyti priemones, kurios padėtų viešosioms bibliotekoms ir jų vartotojams efektyviau pasinaudoti šiais informacijos šaltiniais.

Tyrimo metodas - tyrime buvo naudojama kiekybinė internetinė ir popierinė (Word formatu) apklausa. Kuriant DB vertinimo klausimyną buvo panaudota 2013 metais „Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Lietuvos viešosiose bibliotekose“ tyrimo metu sukurto instrumento dalis. 2013 metų tyrimo⁴ instrumentą sukūrė ir tuo metu tyrimą atliko Lietuvos nacionalinė biblioteka bendradarbiaudama su Lietuvos apskričių viešosiomis bibliotekomis. Dalis 2018 metų tyrimo duomenų yra lyginami su 2013 metų tyrimo duomenimis. 2018 metų tyrimo metu naudotas instrumentas pridedamas priede Nr. 1.

Šio tyrimo klausimynas apėmė tokias klausimų sritis:

1. Informacijos apie DB žinomumas.
2. DB naudojimo dažnis ir tikslai.
3. Priežastys dėl kurių nenaudojamos DB.
4. Sunkumai kylantys naudojantis DB.
5. Ketinimai naudotis arba nesinaudoti DB ateityje.
6. Informaciniai poreikiai.

Kauno regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų (toliau KSVB) ir Kauno apskrities viešosios bibliotekos (toliau KAVB) lankytojams buvo skirti du nežymiai besiskyriantys klausimynai. KSVB klausimyne buvo klausama apie šias DB:

- *INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška*
- *Vyturys.lt elektroninė biblioteka*
- *EBCSO Publishing*
- *NAXOS Music Library*

KAVB lankytojai buvo papildomai klausinėjami apie šias DB:

- *VDU elektroninės knygos*
- *VGTU elektroninės knygos*
- *Taylor & Francis Online*
- *Emerald Management eJournals Collection*

---

¹Duomenų bazė (angl. database) – tai įvairių duomenų (straipsniai, knygos, vaizdo ir garso medžiaga) susistemintas ir sutvarkytas rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu būdu. Duomenų bazės yra svarbus kokybiškos informacijos šaltinis ir jų prenumerata reikšmingai pagerina viešųjų bibliotekų vartotojų informacinį aprūpinimą, užtikrina galimybę naudotis ne tik spausdinta, bet ir elektronine informacija, kuri nėra laisvai prieinama internete. Apie KAVB prieinamas DB galima pasiskaityti internete: <https://www.kvb.lt/lt/duomenu-bazes>

²Svarbu pažymėti, kad tokio pat pobūdžio tyrimas buvo vykdomas visose Lietuvos apskričių viešosiose bibliotekose – kiekviena apskritis DB panaudos tyrimą vykdė savo regione, rezultatai buvo apibendrinti atskirai ir parengtos 5 skirtingos ataskaitos apie kiekvieną regioną – Kauno, Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio ir Klaipėdos. Tyrimuose naudojami bendri, tarp apskričių viešųjų bibliotekų specialistų suderinti tyrimo instrumentai tiek lankytojams, tiek duomenų bazių specialistams bibliotekose.

³Lietuvos viešosiose bibliotekose prenumeruojamos šios duomenų bazės: INFOLEX.Praktika su integruota teisės aktų paieška, Vyturys.lt elektroninė biblioteka, EBSCO Publishing, , NAXOS Music Library.

⁴Prenumeruojamų duomenų bazių panauda Lietuvos viešosiose bibliotekose: tyrimo ataskaita. Vilnius, LNB, 2014.

Tyrimo imtis - Kauno regiono viešųjų bibliotekų respondentų imties dydis buvo apskaičiuotas pagal formulę $n=1/(\Delta^2 + 1/N)$ su leistina 5 % paklaida. Kauno regione tyrime sudalyvavo visos (13) savivaldybių viešosios bibliotekos ir KAVB. Iš viso buvo apklausti 482 lankytojai iš kurių - 376 Kauno regiono viešųjų savivaldybių bibliotekų lankytojai, 106 - Kauno apskrities viešosios bibliotekos lankytojai.

KSVB buvo paprašytos apklausti bent po 30 savo lankytojų, iš kurių bent 7 būtų naudojęsi DB per pastaruosius 12 mėnesių. KAVB turėjo apklausti 80 savo lankytojų, kurių bent 30 būtų naudojęsi DB per pastaruosius 12 mėnesių. **Toks užduoties formulavimas gali turėti įtakos respondentų pasiskirstymui tarp besinaudojančių bei nesinaudojančių duomenų bazėmis.**

2013 metais apklausiant respondentus Lietuvos apskričių ir savivaldybių viešosioms bibliotekoms buvo formuluojami dar griežtesni reikalavimai⁵, kurie iš anksto nulėmė išankstinį pasiskirstymą tarp respondentų besinaudojančių duomenų bazėmis, kurių buvo numatyta apklausti apie 20 proc. ir nesinaudojančių DB, kurių buvo numatyta apklausti apie 80 proc. **Taip formuluojant tyrimo užduotį negalima daryti išvados apie proporcijas tarp besinaudojančių ir nesinaudojančių DB, nes ji yra nulemta tyrimo instrumento ir metodikos planavimo etape iš anksto ir neparodo realios proporcijos tarp tų, kurie naudojami ir nesinaudoja duomenų bazėmis, bet šią proporciją sukuria dirbtinai.**

Papildomai apie DB naudingumą ir informacijos sklaidą buvo apklausiami specialistai dirbantys su DB Kauno regiono savivaldybių ir apskrities viešosiose bibliotekose. Viso apklausta **14 tokių specialistų**. Specialistams skirtas klausimynas yra pateikiamas priede Nr. 2.

Tyrimo atlikimo laikotarpis:

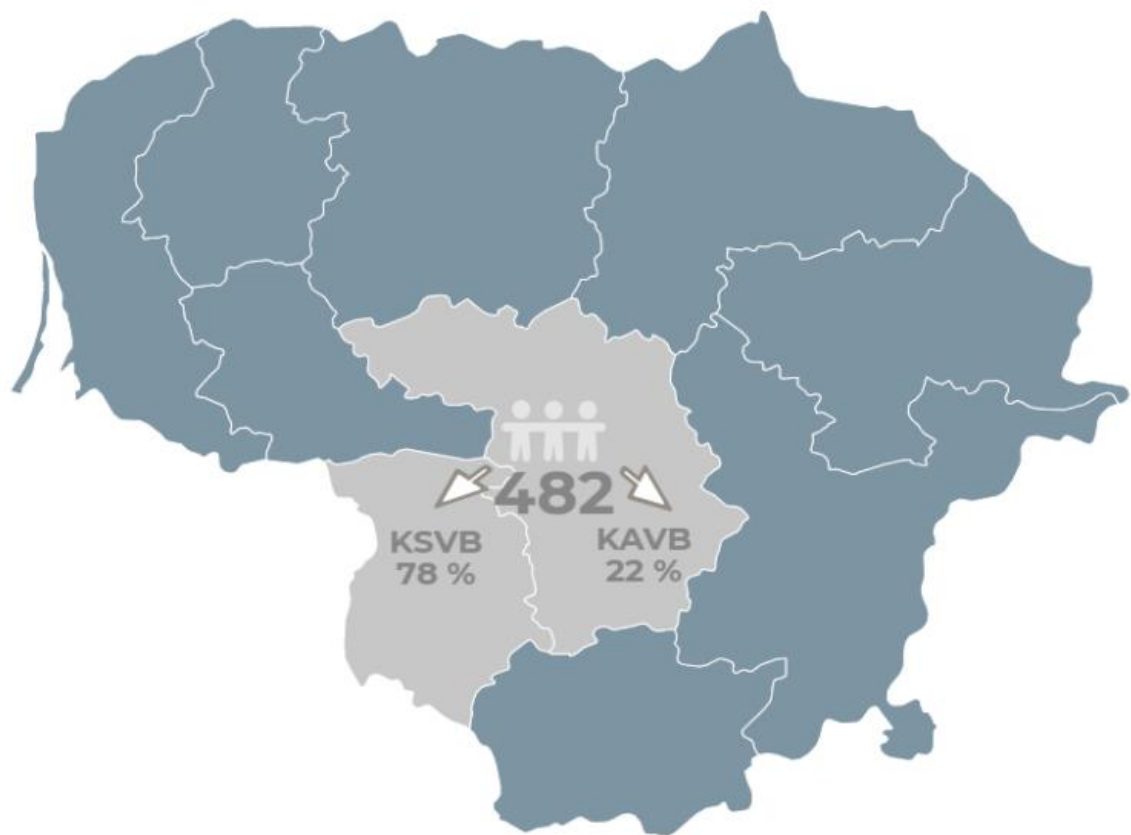
- 2018 vasaris/kovas – pasitvirtinti vieningi tyrimo instrumentai tarp visų Lietuvos apskričių bibliotekų. Sukurtos šių instrumentų versijos Word formatu ir elektroninėse formose.
- 2018 kovas/balandis – tyrimo duomenų rinkimo etapas.
- 2018 gegužė/rugpjūtis – duomenų analizė ir ataskaitos rengimas.

---

⁵1. 2013 metų reikalavimai AVB respondent atrankai. Tyrimo metu turėtume apklausti po 80 kiekvienos apskrities viešosios bibliotekos respondentų (asmenų) – 64 iš jų turėtų būti tie, kurie nesinaudoja duomenų bazėmis, 16 asmenų – tie, kurie naudojami duomenų bazėmis.

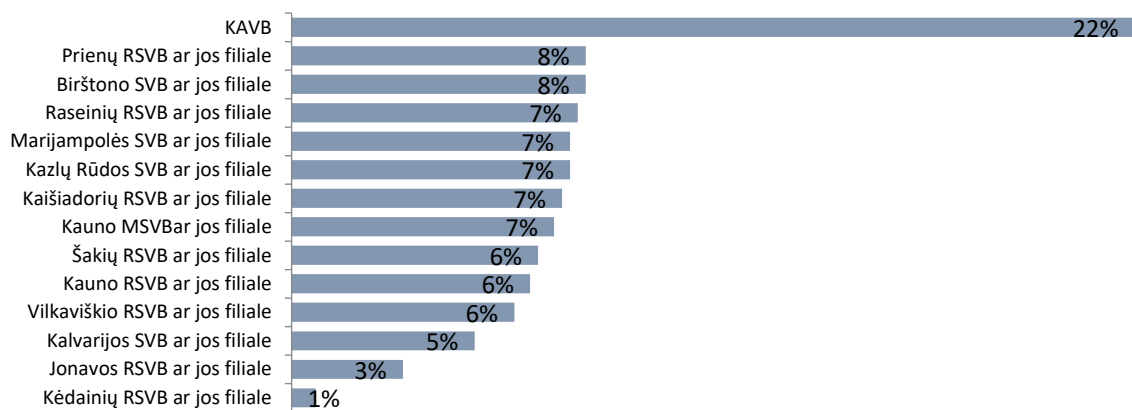
2. 2013 metų reikalavimai SVB respondentų atrankai. Tas anketas, kurios skirtos savivaldybių viešųjų bibliotekų vartotojams, prašysime Jus e. paštu persiųsti į savo teritorijų (regionų) savivaldybių viešąsias bibliotekas: iš viso kiekvienai Jūsų teritorijos savivaldybės viešajai bibliotekai reikia apklausti po 7 respondentus ir paprašyti, kad tos SVB darbuotojai jas padalintų tokiu būdu: 4 anketas pasiūlytų atsakyti tiems konkrečios savivaldybės viešosios bibliotekos vartotojams, kurie nesinaudoja duomenų bazėmis, 3 – tiems, kurie duomenų bazėmis naudojami.

Respondentų pasiskirstymas pagal bibliotekas

Respondentai iš visų KSVB pasiskirstė gana tolygiai, tačiau iš 2 bibliotekų - Kėdainių RSVB ir Jonavos RSVB - respondentų kiekis buvo nepakankamas, taigi jų nuomonė nėra pakankamai reprezentuojama tyrime. KAVB respondentai sudaro didžiausią dalį visų respondentų - 22 proc. Ši proporcija sukurta tyrimo planavimo etape atžvelgiant į tai, kad KAVB aptarnauja didžiausią kiekį lankytojų (pav.1).

Pav. 1 Respondentų pasiskirstymas pagal bibliotekas, N -482, proc.

Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos

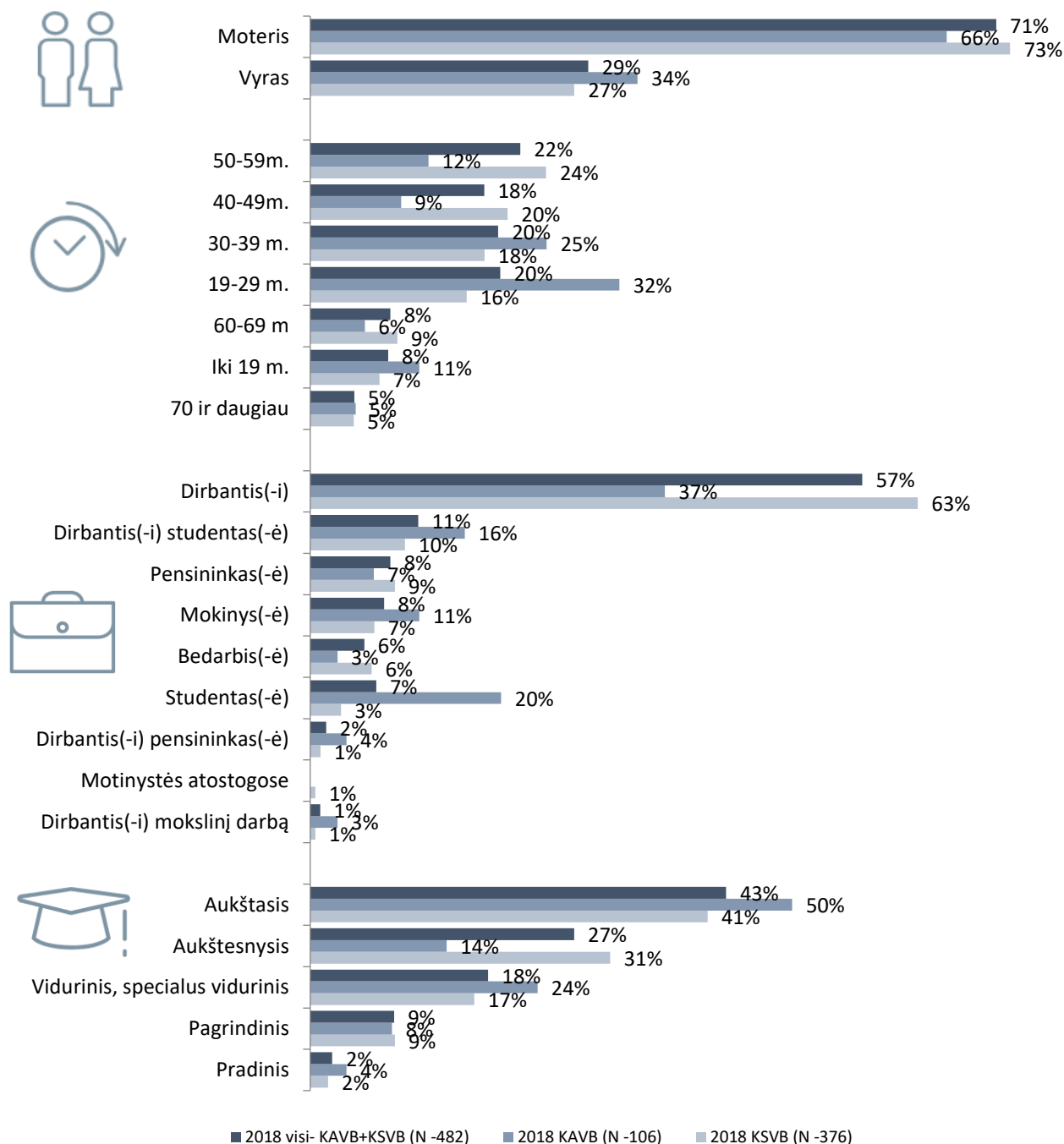
Respondentų socialinės - demografinės charakteristikos pasiskirsto taip - tiek KSVB, tiek KAVB apklausose sudalyvavusių vyrų ir moterų proporcijos panašios – apie trečdalių respondentų sudaro vyrai ir du trečdalius moterys, tačiau KAVB vyrų proporcija 7 proc. didesnė. Bendrai visi tyrimo respondentai pasiskirstė labai tolygiai pagal 19 - 29, 30 - 39, 40 - 49 ir 50 - 59 amžiaus grupes - kiekviena šio amžiaus grupė sudaro apie penktadalį visų respondentų. Mažiausiai tyrime atspindėtos amžiaus grupės yra jaunesni nei 19 metų (8

proc.) ir vyresni nei 70 metų (5 proc.) lankytojai. Didžiąją (57 proc.) KAVB respondentų dalį pagal amžiaus grupes sudaro 19 - 39 metų lankytojai, KSVB beveik pusę respondentų (44 proc.) sudaro 40-59 metų lankytojai. Šie duomenys atskleidžia, kad KAVB lankytojai yra kiek jaunesni nei KSVB lankytojai ir nežymiai didesnę jų dalį sudaro vyrai.

Didžioji visų tyrimo dalyvių dalis - 57 proc. - pagal užimtumą yra dirbantys lankytojai, tačiau tarp KSVB lankytojų dirbančiųjų dalis yra 26 proc. didesnė nei KAVB. Taigi pagal užimtumą matyti, kad KAVB maždaug tolygiai pasiskirsto dirbantys (37 proc.) ir studentaujantys respondentai (36 proc. iš kurių 16 proc. sudaro dirbantys studentai, 20 proc. studentai), o KSVB dominuoja dirbantys lankytojai (63 proc.). Tikėtina, kad tokią situaciją sąlygoja Kauno, kaip studentiško miesto statusas.

Pagal išsilavinimą didžioji dalis respondentų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą - KAVB tokių respondentų yra 50 proc., KSVB - 41 proc. (žr. pav. 2)

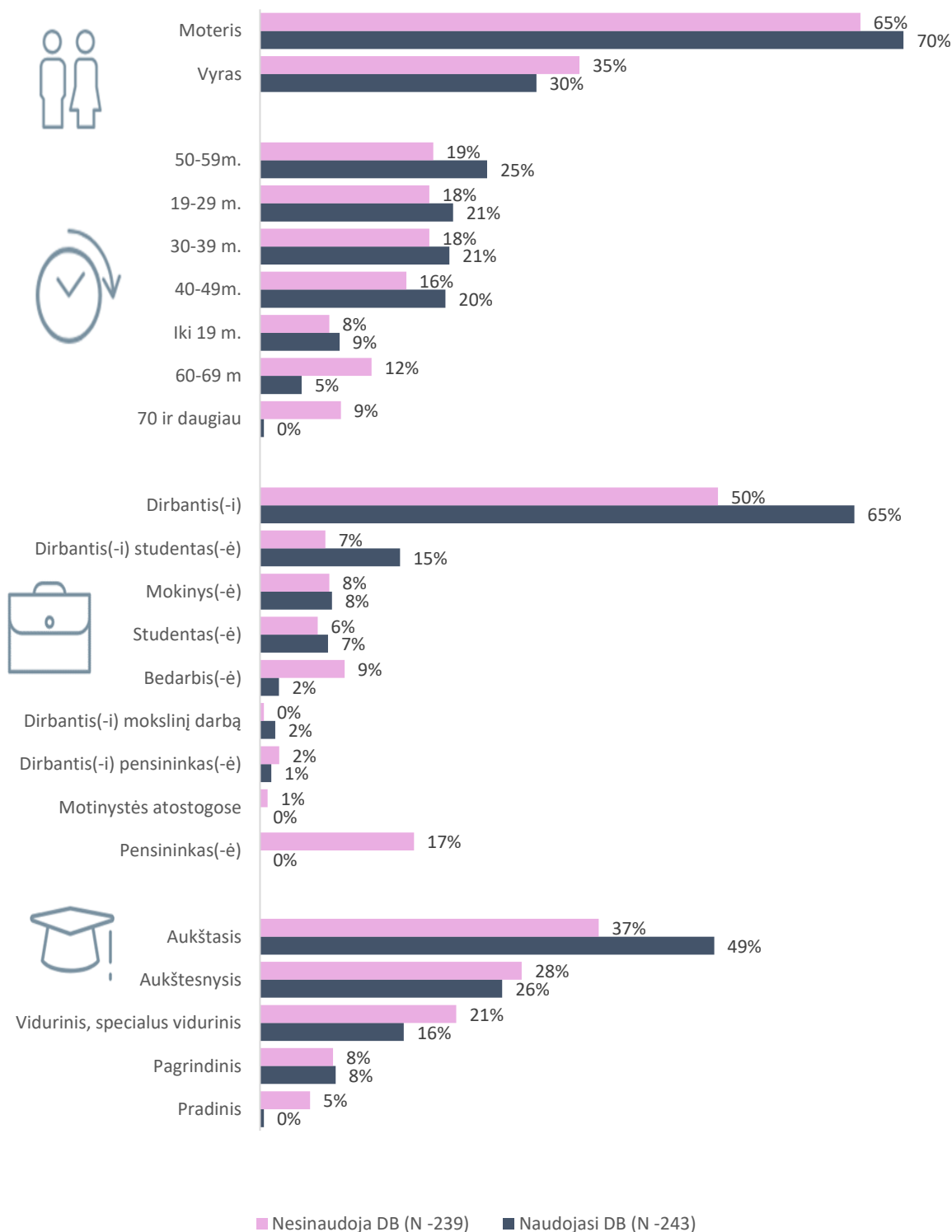
Pav. 2 Socialinės-demografinės respondentų charakteristikos, proc.*

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Naudojančių DB ir nesinaudojančių jomis respondentų sudėtis šiek tiek skiriasi: duomenų bazių naudotojų tarpe šiek tiek daugiau moterų, jie dažniau yra jaunesnio (19-29 metų) ir vidutinio (30-59 metų) amžiaus dirbantieji (+23 proc. daugiau tiek dirbančių studentų, tiek bendrai dirbančiųjų) bei turintys aukštąjį išsilavinimą (+12 proc.). Stebima, kad tarp nesinaudojančių DB yra daugiau pensininkų (+17 proc.) ir bedarbių (+7 proc.) bei vyresnio amžiaus (60 - ies ir vyresnių) respondentų (žr. pav. 2 A).

Pav. 2 A Naudojančių DB ir nenaudojančių DB respondentų demografinės charakteristikos, proc.

Empirinio tyrimo duomenų analizė ir apibendrinimas

Paaiškinimas: duomenų analizė buvo atliekama pateikiant visos tyrimo imties situaciją t.y. sudėjus KAVB ir KSVB respondentų atsakymus ir atitinkamai skaičiuojant respondentų atsakymų pasiskirstymo procentinę išraišką. Įmanomais, logiškais ir tikslingais atvejais analizuojami duomenys buvo lyginami su 2013 metais atlikto LNB tyrimo rezultatais.

Siekiant išskirti KAVB ir KSVB respondentų atsakymų specifiškumą, šių dviejų pogrupių rezultatai buvo skaičiuojami atskirai t.y. atskirai buvo skaičiuojami ir sisteminami KSVB respondentų atsakymai ir pateikiama jų procentinė išraiška, bei KAVB respondentų atsakymai bei pateikiama procentinė jų išraiška. **Taigi analizuojant grafikus svarbu atkreipti dėmesį į imtį nuo kurios skaičiuojami procentai. Kiekviename grafike, kuriame pateikiama procentinė išraiška ir ties sutrumpinimu *proc.* yra pateikta žvaigždutės žymė (*) svarbu atkreipti dėmesį nuo kokios dalies respondentų skaičiuojama procentinė išraiška – tokiuose grafikuose imties dydžiai yra pateikiami skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.**

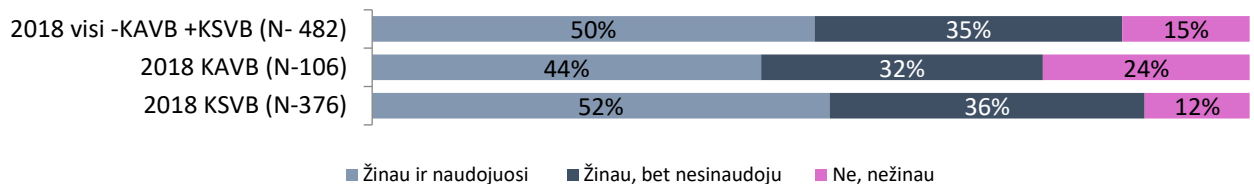
Lyginant KAVB ir KSVB duomenis reikia turėti galvoje, kad KSVB ir KAVB respondentų skaičius skiriasi beveik 3,5 karto - KSVB kontekste buvo apklausti 376 respondentai, o KAVB - 106. Ši situacija nulemia, kad kiekvieno KAVB respondento atsakymas turi kur kas didesnę svorį atsakymų pasiskirstymui nei KSVB respondento atsakymas.

Informacijos apie DB žinomumas

Pusė visų tyrimo dalyvių žino ir naudojami DB, kiek daugiau nei trečdalis – žino apie DB, tačiau jomis nesinaudoja, šeštadalis - nieko nežino apie DB.

Vertinant tyrimo duomenis išryškėja skirtumai tarp KAVB ir KSVB respondentų – 8 proc. didesnė dalis KSVB respondentų žino ir naudojami DB ir 12 proc. mažiau KSVB respondentų nežino apie DB ir jomis nesinaudoja nei KAVB (žr. pav. 3).

Pav.3 Žinojimas apie DB ir jų naudojimas, proc.*

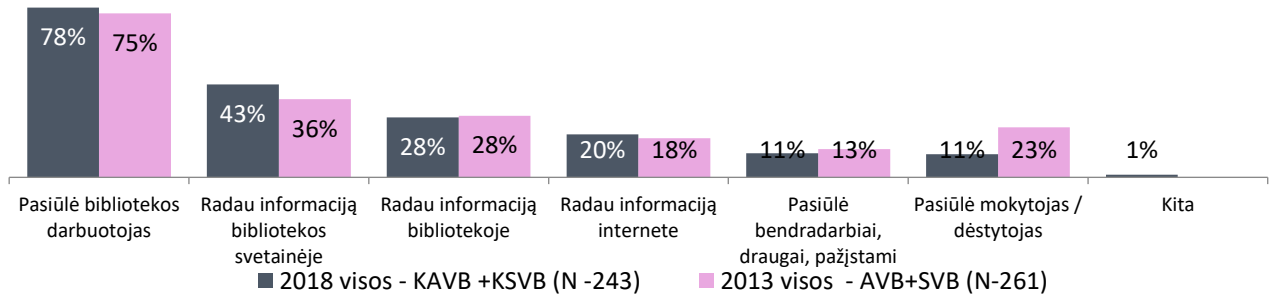

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Kaip ir 2013 metais, taip ir 2018 metais didžioji dalis lankytojų apie DB sužinojo ***pasiūlius bibliotekos darbuotojams***. Kiti populiarūs šaltiniai iš kurių lankytojai sužino apie DB ***yra bibliotekų internetinės svetainės ir bibliotekose pateikiama informacija*** (stenduose, bukletuose, skrajutėse). Potencialus, tačiau kiek mažiau paplitęs informacijos šaltinis yra kitų žmonių rekomendacijos (mokytojų, dėstytojų, draugų, pažįstamų, bendradarbių).

Pagrindiniai skirtumai tarp 2013 ir 2018 metų tyrimų rezultatų yra gan pastebimai išaugęs (7 proc.) bibliotekų svetainių, kaip informacijos apie DB naudojimas ir 14 proc. sumažėjusios kitų žmonių rekomendacijos, naudotis DB (žr. pav. 4).

Pav. 4 Šaltiniai, iš kurių sužinojo apie DB, proc.*

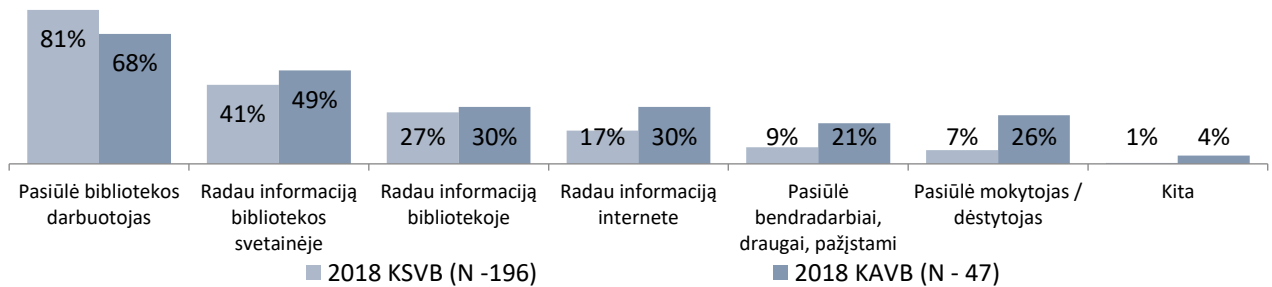

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Analizuojant tik 2018 metais tyrimo metu surinktus duomenis, stebimi keli skirtumai tarp KSVB ir KAVB respondentų informacijos šaltinių naudojimo. KSVB respondentai kiek dažniau informaciją gauna tiesiogiai iš bibliotekų darbuotojų, nei KAVB lankytojai. Gana populiarius informacijos šaltinius yra bibliotekų internetinės svetainės - 41 proc. KSVB respondentų ir 49 proc. KAVB respondentų informaciją apie DB randa bibliotekų internetinėse svetainėse.

Reikšmingas skirtumas tarp KSVB ir KAVB respondentų naudojamų informacijos šaltinių yra jų įvairovė – pastebima, kad KSVB respondentai daugiausiai naudojami 3 informacijos šaltiniais – **bibliotekininkų pasiūlymais, internetinėmis svetainėmis ir informacija, pateikiama bibliotekose**, o KAVB respondentams būdinga didesnė informacijos šaltinių naudojimo įvairovė, nes šalia jau minėtų trijų populiarių informacijos šaltinių, trečdalis KAVB respondentų **naudojasi internetu** informacijai apie DB rasti, ketvirtadalis informaciją gauna **iš mokytojų/dėstytojų**, penktadalis ją gauna iš **bendradarbių, draugų**. Kitų žmonių rekomendacijos, kaip informacijos šaltinis yra dažniau naudojamas tarp KAVB lankytojų nei KSVB (žr. pav. 5).

Pav. 5 Šaltiniai, iš kurių sužinojo apie DB, proc.*

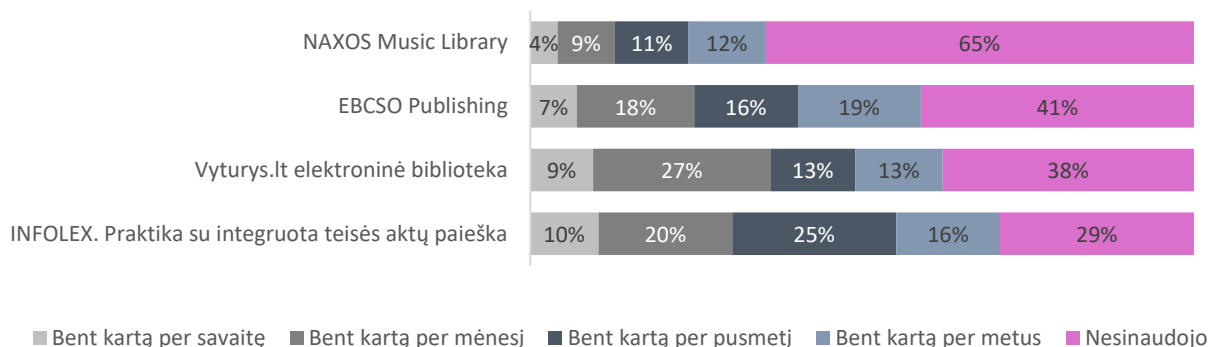
*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

DB naudojimo dažnis ir tikslai

Tyrimo metu tiek KSVB, tiek KAVB respondentų buvo teirujamasi apie konkrečių DB naudojimąsi. Duomenys parodė, kad mažiausiai tarp Kauno regiono viešųjų bibliotekų lankytojų naudojama DB yra **Naxos Music Library**, daugiausiai ir dažniausiai **INFLOLEX. Praktika su integruota teisės akty paieška**, antroji pagal naudojimo dažnumą yra **Vyturys.lt elektroninė biblioteka**, nuo kurios šiek tiek mažai atsilieka **EBSCO Publishing** duomenų bazė (žr. pav.8).

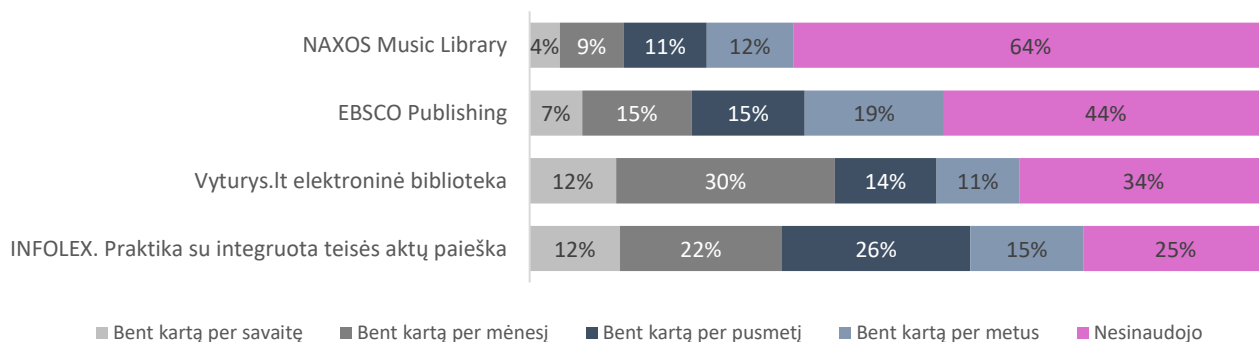
Pav. 8 KAVB ir SVB naudojamasis DB per pastaruosius 12 mėnesių, N-243, proc.

Lyginant KSVB ir KAVB respondentų atsakymus matyti, kad skiriasi DB populiarumas – pvz. tarp KSVB labiausiai naudojama DB per pastaruosius 12 mėnesių buvo **INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška** (ja naudojosi 75 proc. DB besinaudojančių respondentų), o tarp KAVB respondentų populiariausia ir dažniausiai naudojama yra **EBSCO Publishing** duomenų bazė (ja naudojosi 70 proc. DB besinaudojančių respondentų), nors pagal duomenų bazių panaudos statistiką KAVB matyti, kad labiausiai naudojama DB šioje bibliotekoje taip pat yra INFOLEX, o EBSCO naudojimas pastaruoju metu kiek mažėja (žr. skyrių *DB naudojamumo statistika 2015-2017 metais*). Tikėtina, kad šie skirtumai tarp duomenų bazių panaudos statistikos ir empirinio tyrimo duomenų atsirado dėl to, kad tyrime atsitiktinai buvo apklausta kiek daugiau EBSCO duomenų bazės naudotojų nei INFOLEX duomenų bazės naudotojų.

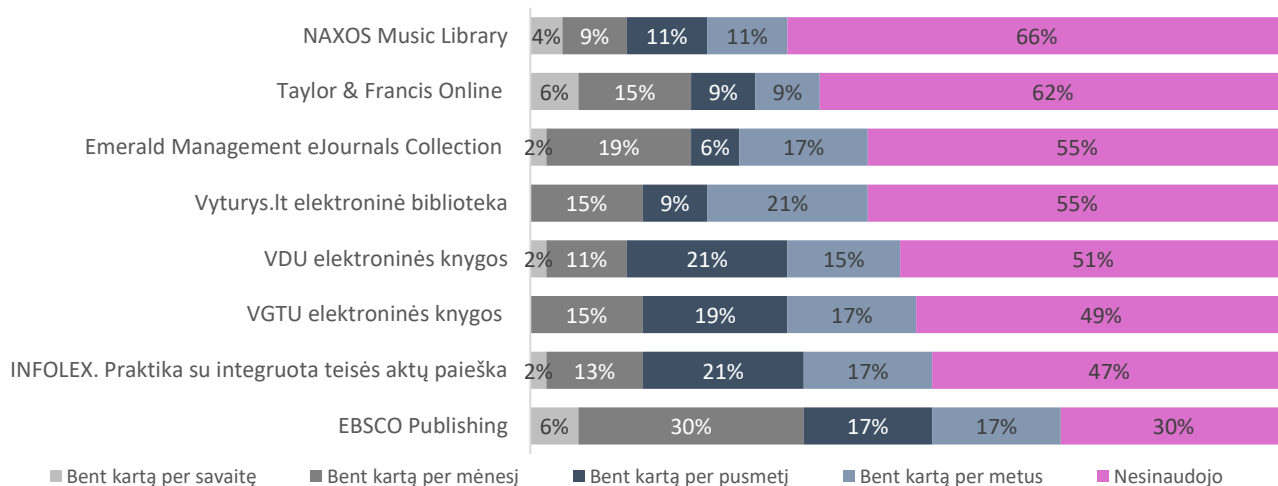
DB naudojimo dažnis tarp respondentų pasiskirsto gana skirtingai - pvz. KSVB lankytojai kiek dažniau nei KAVB lankytojai teigė, kad DB naudojo **bent kartą per savaitę ar mėnesį**. Vis tik vertinant bendrai matyti, kad DB dažniausiai naudojamos **kartą per mėnesį ar pusmetį**, tačiau šis rodiklis svyruoja priklausomai nuo konkrečios DB (žr. pav.9 ir 10).

Pav. 9 KSVB respondentų naudojamasis DB per pastaruosius 12 mėnesių, N -196, proc.

Be jau aptartų duomenų bazių, kurios prenumeruojamos visose Kauno regiono viešosiose bibliotekose, KAVB prenumeruoja dar dvi užsienio duomenų bazes – ***Emerald Management eJournals Collection*** ir ***Taylor & Francis Online***, bei du elektroninių knygų katalogus - ***VDU elektroninės knygos*** ir ***VGTU elektroninės knygos***. Šios DB ir knygų katalogai naudojami kiek rečiau nei anksčiau aptartos DB – priklausomai nuo konkrečios DB ar knygų katalogo, juos naudoja apie 50 - 40 proc. respondentų (žr. pav.10).

Pav. 10 KAVB respondentų naudojamasis DB per pastaruosius 12 mėnesių, N - 47, proc.

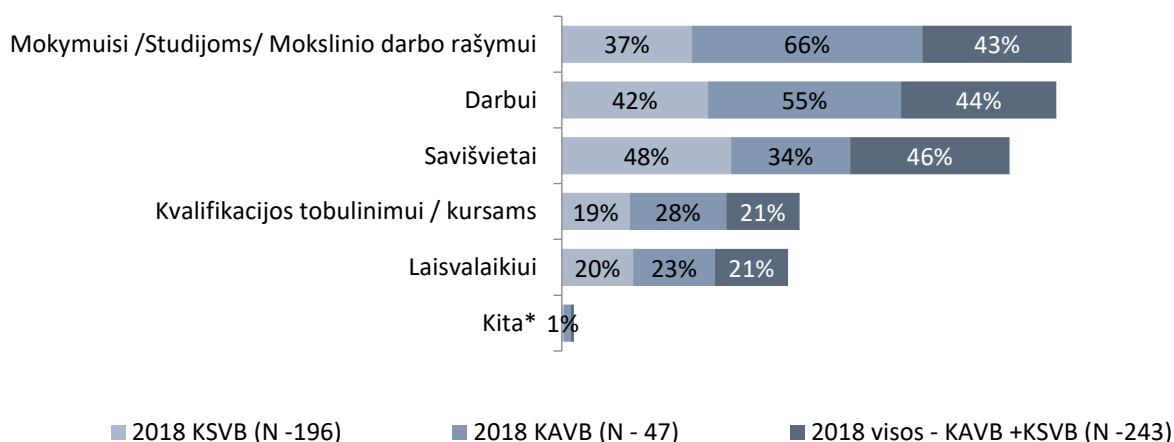
Tikslai, kuriems yra naudojamos DB yra labai įvairūs. Dažniausiai tarp KAVB ir KSVB lankytojų įvardinami DB naudojimo tikslai yra susiję su **mokymusi, darbine veikla, savišvieta**, kiek rečiau minimas **kvalifikacijos kėlimas ir laisvalaikis**.

Lyginant KAVB ir KSVB lankytojų atsakymus, matyti, kad KAVB lankytojai dažniau DB naudojami mokymuisi/studijoms (66 proc.) ar darbui (55 proc.), o tarp KSVB lankytojų kiek labiau paplitęs (48 proc.) DB naudojimas savišvietos tikslais.

Šie duomenys rodo, kad lankytojų elgsena priklausomai nuo bibliotekos konteksto yra šiek tiek skirtinga - KAVB lankytojai DB daugiau naudojami siekdami patenkinti su profesine/darbine/moksline veikla susijusius poreikius, o KSVB lankytojai naudodami duomenų bazes sąlyginai daugiau dėmesio skiria asmeninio poreikio tenkinimui - savišvietai. Mažiausiai naudojami tikslai yra kvalifikacijos kėlimas ir laisvalaikio praleidimas - šios sritys galėtų būti potencialios DB populiarinimo kryptys (žr. pav. 11).

Tikėtina, kad duomenų bazių naudojimo tikslai yra tiesiogiai susiję ne tik su vartotojų poreikiais, bet ir su atitinkamos DB specifiškumu ir joje pateikiamu turiniu.

Pav. 11 Tikslai, kuriems naudojamos DB, proc.*

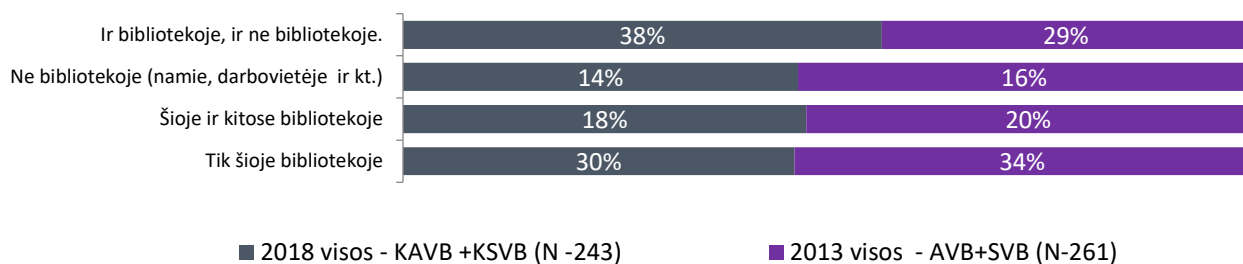

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Vieta, kur naudojamas DB

Kalbant apie DB naudojimo vietą, labai didelių pokyčių nestebima lyginant 2013 ir 2018 metų duomenis, tačiau galima teigti, kad šiek tiek daugėja bibliotekų lankytojų, kurie naudojami DB ir **bibliotekoje, ir ne bibliotekoje**. Darytina prielaida, kad naudojantis DB konkreti fizinė vieta arba biblioteka praranda aktualumą, o lanksti, nuotolinė prieiga prie DB bazių tampa būtinybe šiandieniniam vartotojui (žr. pav. 12).

Pav. 12 Vieta, kur naudojamas DB, proc.*

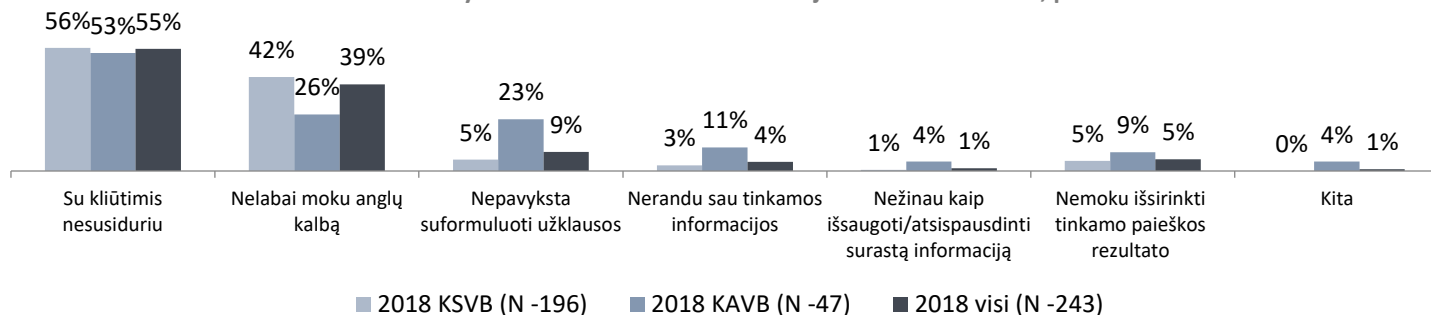

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Sunkumai, kylantys naudojantis DB

Daugiau nei pusė (55 proc.) tiek KSVB, tiek KAVB lankytojų teigė, kad su kliūtimis naudojantis DB nesusiduria. Aktualiausia kliūtis, su kuria susiduria lankytojai naudodamiesi DB yra **anglų kalbos žinių trūkumas** - šią kliūtį paminėjo 42 proc. KSVB lankytojų ir 26 proc. KAVB lankytojų. KAVB lankytojai taip pat paminėjo ir tokias kliūtis kaip **nesugebėjimas suformuluoti užklausos** (23 proc.), **tinkamos informacijos neradimas** (11 proc.), **nemokėjimas išsirinkti tinkamo paieškos rezultato** (9 proc.). (žr. pav. 13).

Pav. 13 Kliūtys su kuriomis susiduria vartotojai naudodamiesi DB, proc.*

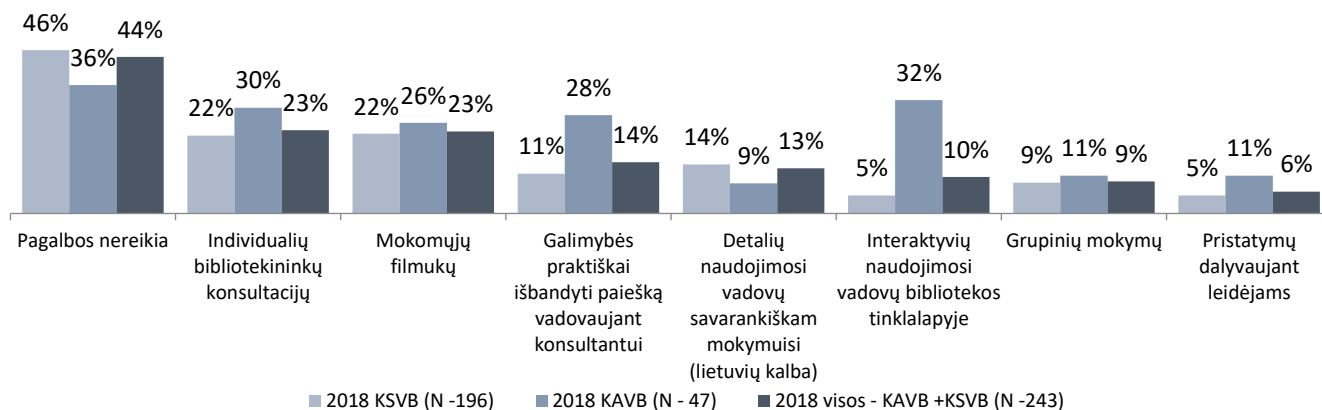
*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Tyrimo dalyviai buvo paklausti, kokios pagalbos jiems reikėtų naudojantis DB. Respondentų, teigiančių, kad jiems nereikia jokios pagalbos naudojantis DB, yra 11 proc. mažiau nei tų, kurie paminėjo, kad naudojantis DB su kliūtimis nesusiduria. Pastebėtina, kad tarp KAVB respondentų pagalbos naudotis DB poreikis kiek didesnis nei tarp KSVB respondentų. Labiausiai pageidautina pagalba tarp KAVB respondentų yra:

- **Interaktyvūs DB naudojimosi vadovai** (32 proc.).
- **Individualios bibliotekininkų konsultacijos** (30 proc.).
- **Galimybės praktiškai išbandyti paiešką vadovaujant konsultantui** (28 proc.).

Penktadalis KSVB respondentų teigė, kad pageidautų **mokomųjų filmukų** (22 proc.) bei **individualių konsultacijų** (22 proc.) (žr. pav.14).

Pav. 14 Pagalba, kurios reikėtų naudojantis DB, proc.*

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Priežastys, dėl kurių nenaudojamos DB

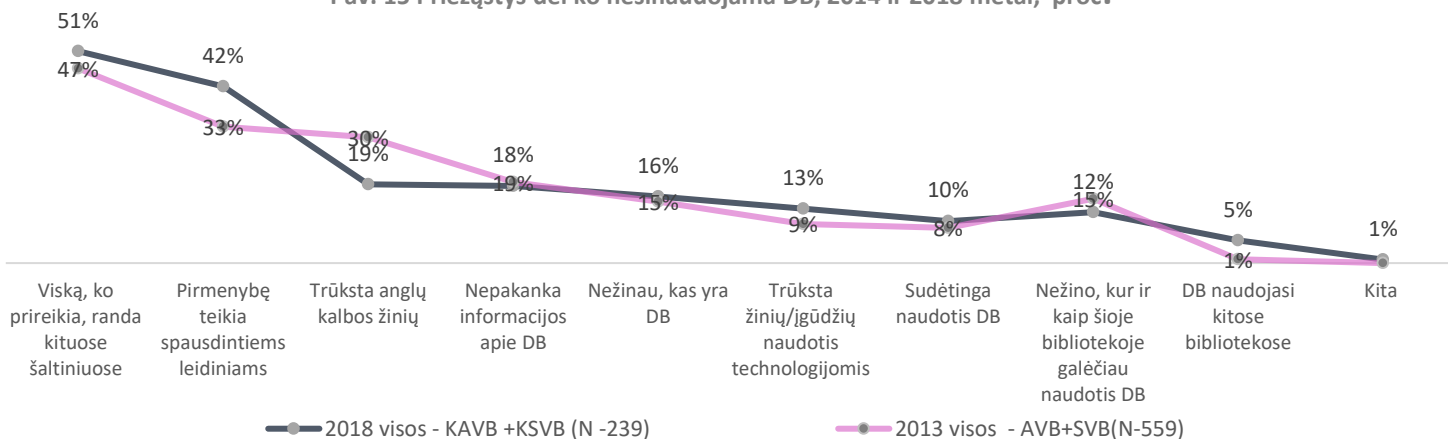
Šiame skyriuje yra analizuojami respondentų, kurie teigė, kad nesinaudoja DB, atsakymai. Iš viso tokių respondentų 2018 metais buvo 239 (50 proc. visų respondentų), iš kurių 180 KSVB ir 59 KAVB respondentai.

Pagrindinės 2 priežastys, dėl kurių lankytojai nesinaudoja DB 2018 metais Kauno regiono viešosiose bibliotekose, yra tokios pačios kaip ir 2013 metais visos Lietuvos viešosiose bibliotekose - lankytojai dažniausiai įvardina, kad nesinaudoja DB, nes **viską, ko jiems reikia randa kituose šaltiniuose** arba **pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams** (žr.pav.15). Trečia, penktadaliui respondentų aktuali priežastis, dėl ko nesinaudojama DB 2018 metais Kauno regiono viešosiose bibliotekose, yra **anglų kalbos nemokėjimas**.

Remiantis šiais duomenimis galima daryti išvadą, kad tiek 2018, tiek 2013 metais pagrindinės priežastys, dėl ko lankytojai nesinaudoja DB išlieka tos pačios. Jos yra:

- **Lankytojai visko, ko jiems reikia, randa kituose informacijos šaltiniuose.**
- **Lankytojai pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams.**

Pav. 15 Priežastys dėl ko nesinaudojama DB, 2014 ir 2018 metai, proc.*

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Viena vertus tokia situacija gali būti susijusi su poreikio stoka naudotis duomenų bazėmis **būtent** bibliotekose, kadangi informacinėje rinkoje yra itin didelė pasiūla kitų, gana lengvai pasiekiamų informacijos šaltinių. Kita vertus svarbus aspektas tenka ir lankytojų įpročiams bei informacinio raštingumo lygmeniu - nemaža dalis duomenų bazėmis nesinaudojančių respondentų teigė, kad pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams.

Galima daryti prielaidą, kad tam tikra dalis bibliotekų lankytojų sunkiai keičia savo įpročius ir priima technologines naujoves.

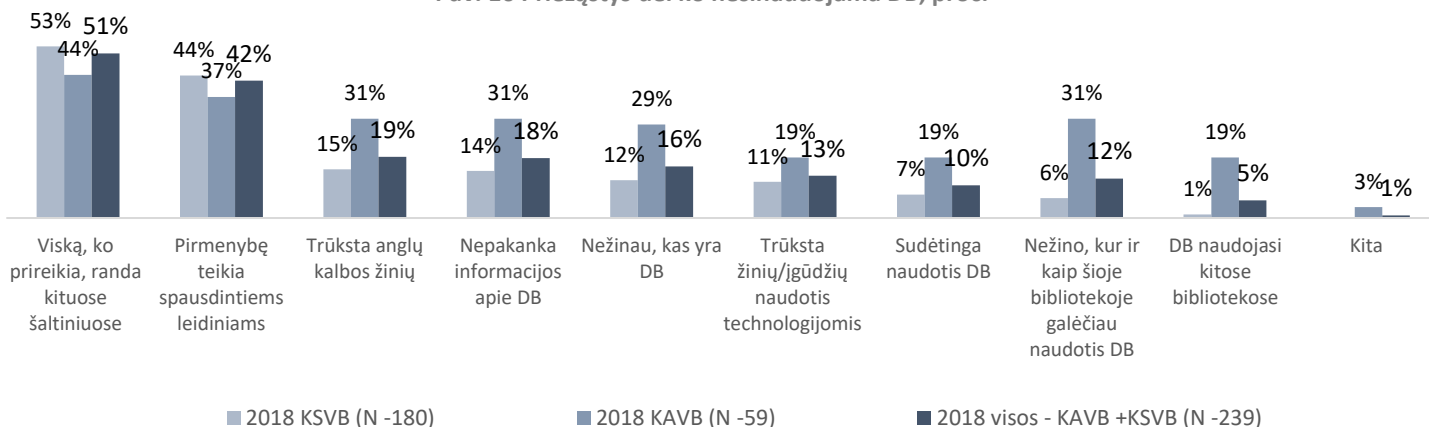
Analizuojant 2018 metų KSVB ir KAVB duomenis matyti, kad Kauno regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose dominuoja dvi pagrindinės priežastys dėl ko nesinaudojama DB - **viską ko, lankytojams reikia, lankytojai randa kituose šaltiniuose** arba **pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams**. Maždaug šeštadalis KSVB lankytojų DB nesinaudoja dėl **anglų kalbos žinių trūkumo ar nepakankamos informacijos apie DB** (žr. pav. 16).

KAVB situacija kiek kitokia ir rodo, kad šioje bibliotekoje priežasčių, dėl ko nesinaudojama DB, įvairovė yra kur kas didesnė nei KSVB. Nors tarp KAVB lankytojų taip pat dominuoja tos pačios dvi priežastys kaip ir KSVB lankytojų gretose, tačiau trečdalis KAVB respondentų nurodė ir šias 4 priežastis dėl ko nesinaudoja DB:

- **Anglų kalbos žinių trūkumas.**
- **Informacijos apie DB nepakankamumas.**
- **Nežinojimas, kas yra DB.**
- **Informacijos trūkumas, kaip ir kur naudotis DB šioje bibliotekoje** (žr. pav.16).

Ši situacija rodo, kad KAVB dominuoja dvi pagrindinės priežasčių tendencijos dėl ko nesinaudojama DB - viena vertus tam tikra lankytojų dalis neturi poreikio naudotis DB, nes norimos informacijos poreikius patenkina naudodami kitus informacinius šaltinius/spausdintus leidinius, kita vertus matyti, kad informacijos sklaida apie DB nėra pakankama arba nepasiekia tam tikrų lankytojų grupių.

Pav. 16 Priežastys dėl ko nesinaudojama DB, proc.*

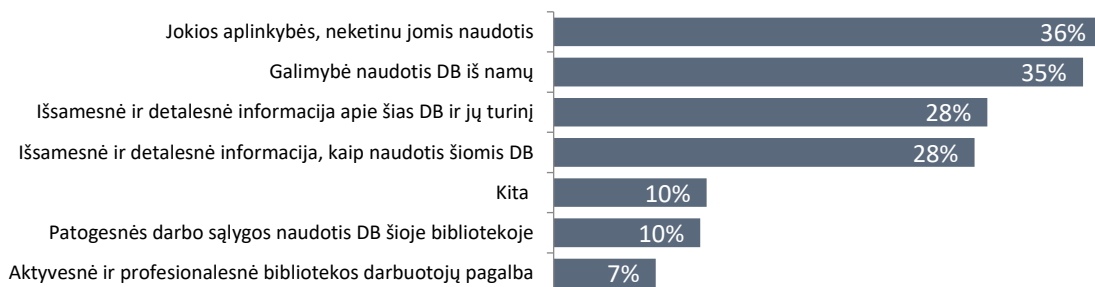

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Skatinamieji veiksniai naudotis DB

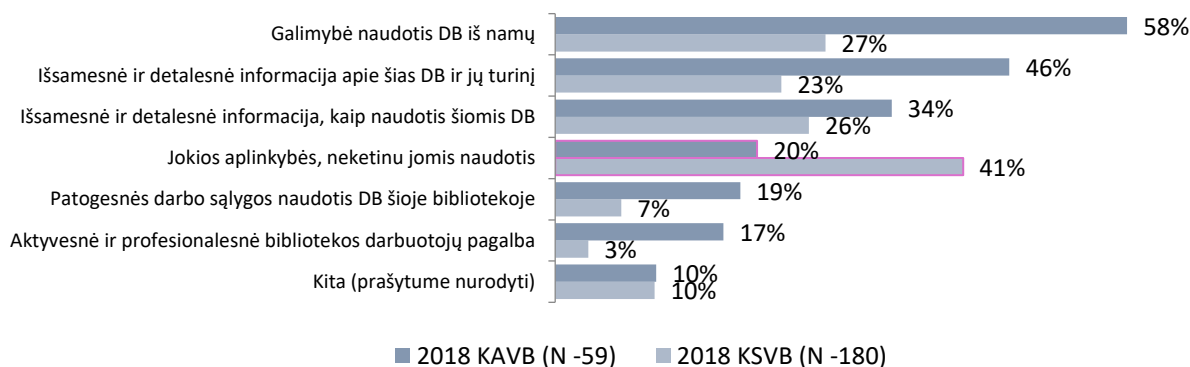
Daugiau kaip trečdalis apklaustų respondentų (36 proc.), kurie nesinaudoja DB tvirtina, kad jie neketina naudotis duomenų bazėmis ir jokios aplinkybės jų nepaskatintų naudotis šiuo informacijos šaltiniu. Vienas iš labiausiai skatinančių veiksnių naudotis DB tarp visų respondentų, kurie lig šiol nesinaudojo DB, yra **galimybė naudotis DB iš namų**. Taip pat svarbūs skatinamieji veiksniai yra **išsamesnė ir detalesnė informacija apie DB bei jų turinį** (28 proc.) ir apie **tai, kaip jomis naudotis** (28 proc.) (žr. pav.17).

Pav. 17 naudojimąsi DB skatinantys veiksniai - 2018 visos - KAVB + KSVB (N 239), proc.

Kauno regiono SVB ir KAVB respondentų nuomonė apie naudojimosi duomenų bazėmis skatinančius veiksnius skiriasi. KAVB respondentai rečiau nei KSVB teigia, kad jokios aplinkybės jų nepaskatintų naudotis DB. KAVB lankytojams ypatingai svarbūs skatinamieji veiksniai yra **galimybė naudotis DB iš namų** (58 proc.) bei **išsamesnė informacija apie DB turinį iszr jų naudojimą** (80 proc.). Penktadaliui KAVB lankytojų svarbus skatinamasis veiksnys būtų **patogesnės darbo sąlygos KAVB** (žr. pav. 18).

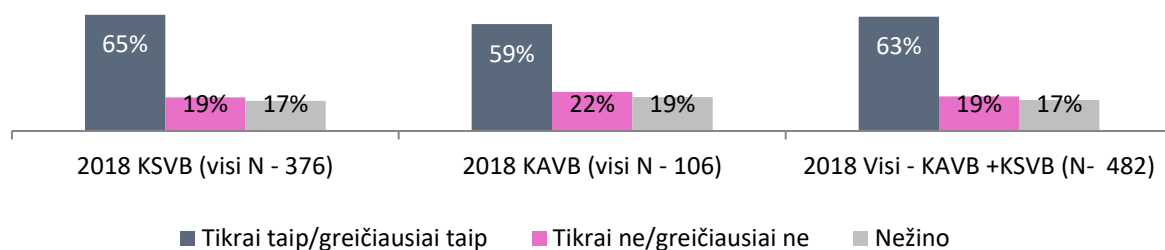
Pav. 18 naudojimąsi DB skatinantys veiksniai - 2018 visos - KAVB + KSVB (N 239), proc.

Ketinimai naudotis arba nesinaudoti DB ateityje

Didžioji dalis (63 proc.) respondentų teigė, kad **tikrai ketina** arba **greičiausiai ketina ateityje naudotis DB**, apie penktadalis visų respondentų teigė, kad **neketina ateityje naudotis DB**, 17 proc. teigė, kad **nežino ar naudosis DB ateityje** (žr. pav. 19).

Pav. 19 Ketinimas naudotis DB ateityje, proc.*

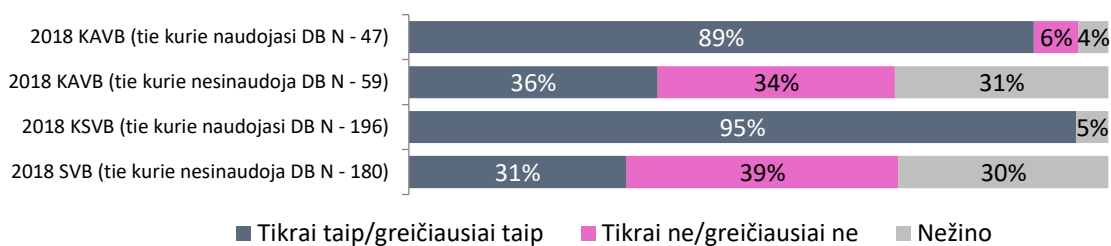
*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Didžiausias nuomonių skirtumas pastebimas tarp respondentų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių naudojami DB ir tarp tų, kurie jomis nesinaudojo. Respondentai, kurie per pastaruosius 12 mėnesių naudojami DB kur kas dažniau išreiškė poreikį ateityje naudoti DB (net 89 proc. KAVB ir 95 proc. KSVB tokių respondentų teigė, kad ateityje ketina naudoti DB), nei tie, kurie DB nesinaudojo (žr. pav. 20).

Tiek KAVB, tiek KSVB respondentai, kurie nesinaudojo DB per pastaruosius 12 mėnesių buvo skeptiškesni dėl DB naudojimo ateityje - maždaug trečdalis jų teigė, kad *tikrai nesinaudos* DB ateityje, trečdalis *nežinojo* ar naudosis ir tik trečdalis teigė, kad *tikrai ar greičiausiai naudosis* DB ateityje.

Šie duomenys rodo, kad itin svarbus DB naudojimo faktorius yra lankytojų patirtis ir žinojimas apie DB – **jei lankytojai yra naudojęsi DB, jie yra labiau linkę ir ateityje jomis naudotis, atitinkamai jei lankytojai nėra naudoję DB, jų ketinimai naudotis DB ateityje yra silpnesni**. Tikėtina, kad pastarieji lankytojai nelabai žino, kokius jų informacinius poreikius gali patenkinti DB naudojimas, taigi aktyvesnė informacijos sklaida, galėtų būti vienas iš būtų juos sudominti.

Pav. 20 Ketinimai naudotis DB ateityje, proc.*

*Procentai skaičiuojami priklausomai nuo imties dydžio, kuris nurodomas skliausteliuose ties legendos reikšmėmis.

Poreikiai

Empirinio tyrimo dalyvių atviru klausimu buvo teirujamasi, kokios tematikos informacijos ar konkrečių duomenų bazių norėtų rasti Kauno regiono viešosiose bibliotekose. **Pavieniui** paminėtos šios tematikos ar konkrečios domenų bazės:

- IT
- Medicinos
- Mokslinių elektroninių knygų
- JSTOR
- Psichologijos
- Sociologijos
- Meno kūrinių ir knygų, studijų,
- Užsienio kalbų
- Techninių, medicininių
- Istorija
- Mokslinės literatūros
- Gamtos mokslų

Viena lankytoja išsakė pageidavimą susijusį ne tik su tam tikros informacijos poreikiu, bet apskritai su bibliotekos koncepcijos kaita:

Respondentės komentaras:

Vis dėlto Biblioteka neturėtų būti ir likti TIK "duomenų bazių saugykla" ir (ar) jų platintoja; naujesnis modelis - visaapimantis daugiafunkcinis centras, kuriame bent pirmiausia turėtų atsirasti sąlygos jos lankytojams ir "pajudėti", - pvz., prie teniso stalų Bibliotekos pusrūsyje (1-e aukšte); tokia inovacija atitiktų jau ir Kineziterapinio gydymo centro funkcijas. Kitos naujos papildomos funkcijos, - tai universalus "3-o amžiaus" universiteto modelio įdiegimas visų ar bent didesnės dalies amžiaus ir socialinių sluoksnių Bibliotekos lankytojams, įtraukiant j naują veiklą tokias institucijas, kaip Darbo birža, Pirminė teisinė pagalba, SODRA ir etc.

KAVB ir KSVB specialistų apklausos duomenų apibendrinimas

Šiame tyrimo etape sudalyvavo 14 specialistų iš Kauno regiono savivaldybių ir apskrities viešųjų bibliotekų, kurie yra atsakingi už duomenų bases. Iš vienos bibliotekos buvo apklausta po 1-ą specialistą.

Visos Kauno regiono SVB prenumeruoja šias duomenų bases:

- INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška.
- Vyturys.lt elektroninė biblioteka.
- EBSCO Publishing.
- NAXOS Music Library.

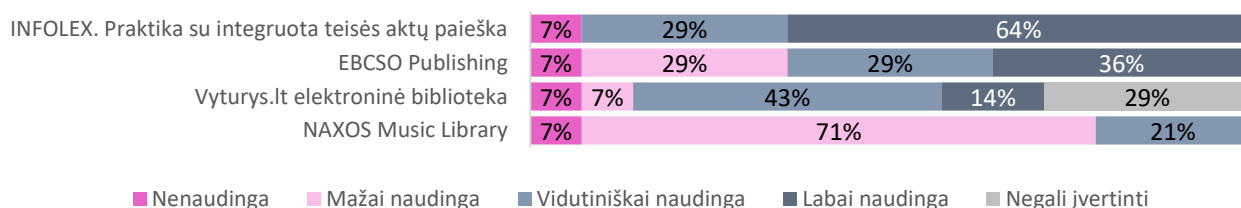
Kauno regiono SVB specialistai prenumeruojamas duomenų bases tyrime vertino pagal „naudingumą“, kurį apibūdino naudojimo dažnumo kriterijus. Vis tik naudingumo sąvoka šiame kontekste turėtų būti vartojama gana sąlyginai, kadangi vartojimo dažnis nebūtinai rodo, kad viena DB yra naudingesnė už kitą. Vienos ar kitos duomenų bazės naudojimo dažnumą/populiarumą gali sąlygoti ir jos specifiškumas – kuo DB yra specifiškesnė, nišinė, siauresnio pobūdžio, tuo jos vartojimo dažnis gali būti mažesnis, ir atvirkščiai – kuo duomenų bazės turinys platesnis, tuo jos vartojimas gali būti labiau paplitęs tarp daugiau vartotojų. **Taigi svarbu pažymėti, kad naudingumo sąvoka šiame tyrime daugiau atitinka kiekybiškai išskaičiuojamą DB vartojimo dažnumą, o ne subjektyviai suvokiamą naudą konkrečiam vartotojui.**

Kiekviena duomenų bazė buvo vertinama skalėje nuo 0 iki 3 balų, kur 0 – reiškė, kad DB nenaudinga, 1 – mažai naudinga, 2 – vidutiniškai naudinga, 3 – labai naudinga.

Remiantis 14 - os Kauno regiono SVB ir Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų nuomone, duomenų bazės pagal naudingumą (naudojimo dažnumą) pasiskirsto taip:

1. Pati **naudingiausia t.y. dažniausiai naudojama** yra laikoma *INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška*.
2. **Antroje vietoje pagal vartojimo dažnį** atsiduria *EBSCO Publishing* duomenų bazė.
3. **Trečioje vietoje** - *Vyturys.lt elektroninė biblioteka*. Tiesa reikėtų pažymėti, kad apie trečdalis bibliotekų negalėjo įvertinti šios DB naudingumo.
4. **Mažiausiai naudinga** pagal pasirinktą naudojimo dažnumo kriterijų laikoma *NAXOS Music Library duomenų bazė* (žr. pav. 17).

Pav. 17 DB naudingumo (vartojimo dažnumo) vertinimas, N-14, proc.

Kauno apskrities viešoji biblioteka papildomai prenumeruoja šias Duomenų bases:

- *VDU elektroninės knygos*.
- *VGTU elektroninės knygos*.
- *Taylor & Francis Online*.
- *Emerald Management eJournals Collection*.

Visas šias duomenų bases KAVB specialistas vertina kaip vidutiniškai naudingas ir joms suteikia po 2 vertinamuosius balus skalėje nuo 0 iki 3.

Kalbant apie bibliotekų paslaugų naudojimą ir prieinamumą, svarbus aspektas tenka paslaugų viešinimui. Dėl šios priežasties bibliotekų specialistų buvo teirautasi ne tik apie DB vartojimo dažnumą, bet ir apie vartotojų informavimą, susijusį su galimybėmis naudotis DB bibliotekose.

Tyrimo rezultatai rodo, kad didžioji dalis bibliotekų specialistų mano, kad greičiausiai jų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes bibliotekose – tokios nuomonės yra pusė klausimyną pildžiusių Kauno regiono SVB ir KAVB darbuotojų. 5 darbuotojai (38 proc.) yra tikri, kad jų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes bibliotekose. Tik dviejų bibliotekų specialistai teigė, kad jų lankytojai greičiausiai arba tikrai nėra (14 proc.) pakankamai informuoti apie galimybes jų bibliotekose naudotis DB (žr. lentelę nr. 1).

Lentelė Nr. 1 . Bibliotekų specialistų nuomonė apie lankytojų informuotumą naudotis DB

Kaip manote ar Jūsų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes Jūsų bibliotekoje?	N	Proc.
Tikrai taip	5	36%
Greičiausiai taip	7	50%
Greičiausiai ne	1	7%
Tikrai ne	1	7%

Dažniausiai bibliotekų darbuotojai savo vartotojus supažindina su galimybėmis naudotis DB **asmeninių konsultacijų metu ir paskelbdami bendro pobūdžio informaciją apie DB savo internetinėse svetainėse**. Šiuos du informavimo būdus naudoja visos bibliotekos.

Kiti informavimo būdai Kauno regiono viešosiose bibliotekose paplitę kiek mažiau:

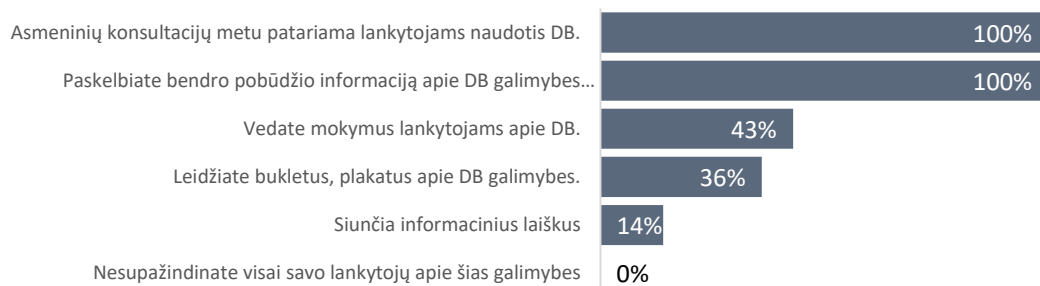
- 6 bibliotekos (*Birštono SVB, Jonavos RSVB, Kalvarijos SVB, Kauno MSVB, Kauno RSVB ir KAVB*) veda mokymus apie DB.
- 5 bibliotekos (*Birštono SVB, Kauno MSVB, Kauno RSVB, Raseinių SVB ir KAVB*) leidžia bukletus, plakatus apie DB galimybes
- 2 bibliotekos (*Vilkaviškio RSVB ir Kauno AVB*) siunčia informacinius laiškus savo vartotojams.

Žr. pav. 18

KAVB taip pat rengia:

- vadovus lietuvių kalba kaip naudotis užsienio duomenų bazėmis.
- video pristatymus apie duomenų bazių naujas funkcijas bei naudojimo galimybes.

Pav.18 Būdai, kuriais bibliotekų specialistai supažindina savo vartotojus su DB, N-14, proc.

Kauno regiono SVB ir KAVB tyrimo metu tik 3 specialistai pateikė komentarus apie tai, kokių DB reikėtų jų bibliotekų lankytojams. Jų manymu, bibliotekose reikėtų:

- *Technikos/mechanikos duomenų bazės.*
- *Bazių studentams lietuvių kalba: humanitarinės, socialinės, ekonomikos ir verslo, teisės tematikos.*
- *Kartais būna poreikis medicininių, techninių duomenų bazių.*
- *Knygų užsienio kalba duomenų bazių.*
- *Audio knygų duomenų bazių.*

DB panaudos statistika⁶ 2015-2017 metais

Duomenų bazių naudojimą yra ganėtinai sudėtinga lyginti tarpusavyje, kadangi renkami duomenys apie DB panaudą skiriasi priklausomai nuo duomenų bazės. Vieningos metodikos stoka neleidžia lyginti DB panaudos, tačiau suteikia galimybes pamatyti tam tikras tendencijas apie konkrečių DB panaudą kelių metų laikotarpyje. Šiame skyriuje bus pateikiama 3-ų duomenų bazių panaudos statistika - **Naxos Music Library**, **INFOLEX**, **Praktika su integruota teisės aktų paieška** ir **EBSCO Publishing**. Šios DB lankytojams yra prieinamos ir savivaldybių ir apskričių bibliotekose⁷. Duomenų bazės **Vyturys.lt elektroninė biblioteka** vieninga/centralizuota statistika pradėta rinkti tik nuo 2018 metų, taigi dėl centralizuotai rinktų duomenų trūkumo, šios duomenų bazės panaudos statistika nebus pateikiama.

Skyriuje bus apžvelgiama bendra Kauno regiono viešųjų bibliotekų panaudos tendencija, bei pateikiamas situacijos palyginimas tarp visų 5 Lietuvos apskričių.

Naxos Music Library naudojimo tendencijos 2015-2017 metais

Duomenų bazė *Naxos Music library* Kauno regiono viešosiose bibliotekose naudojama mažiausiai. Tai galima paaiškinti šios DB specifiškumu. Kita vertus tai gali signalizuoti ir menką šios DB žinomumą.

Vertinant bendrai, 2015-2017 metų laikotarpiu stebima mažėjanti prisijungimų ir atsisiųstų turinio vienetų duomenų bazėje *Naxos Music Library* tendencija. Jos naudojimas 2015 - 2017 metų laikotarpiu augo Kauno RSVB ir nežymiai padidėjo Prienų SVB (žr. lentelę Nr. 2 ir Nr.3).

Lentelių spalvų žymos:

Melsva spalva – pokytis teigiamas

Rausva spalva – pokytis neigiamas

Pilka spalva – pokyčio nėra

Lentelė Nr. 2

Eil.nr	<i>Naxos Music Library</i> prisijungimai			Skirtumas tarp 2015-2016 m.	Skirtumas tarp 2016-2017 m.	
	Biblioteka	2015	2016			2017
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	193	72	87	-121	15
2	Birštono viešoji biblioteka	9	4	1	-5	-3
3	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	10	159	94	149	-65
4	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	14	7	14	-7
5	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	6	2	1	-4	-1
6	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	0	192	61	192	-131
7	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	50	72	103	22	31
8	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	1	2	0	1	-2
9	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka	10	3	3	-7	0
10	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	2	2	5	0	3
11	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	12	13	17	1	4
12	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	4	6	6	2	0
13	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	2	0	0	-2	0
14	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	8	3	5	-5	2

Pastebima, kad net 5-iose Kauno regiono SVB 2015-2017 metais nebuvo atsisiųstas nei vienas turinio vienetas. Labiausiai šis rodiklis augo Kauno rajono SVB, šiek tiek didėjo - Prienų SVB ir Raseinių SVB (žr. lentelę Nr. 23).

⁶ Ši statistika gauta iš Mokslinių bibliotekų asociacijos

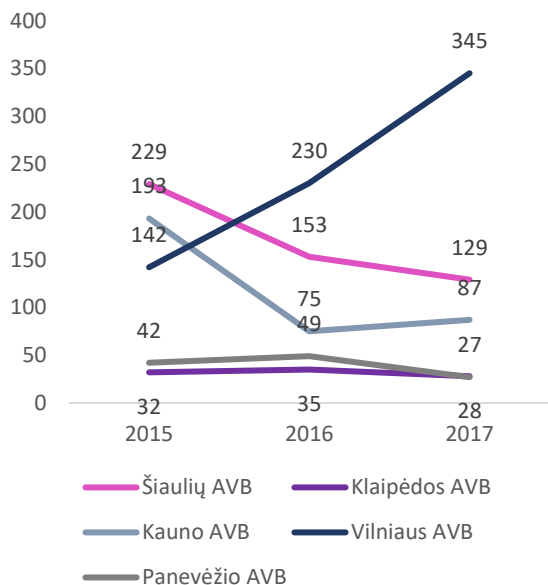
⁷ Svarbu paminėti, kad duomenų bazės panauda gali priklausyti nuo bibliotekai suteikiamų prisijungimo slaptažodžių skaičiaus. Šiame tyrime šis aspektas neanalizuojamas.

Lentelė Nr. 3

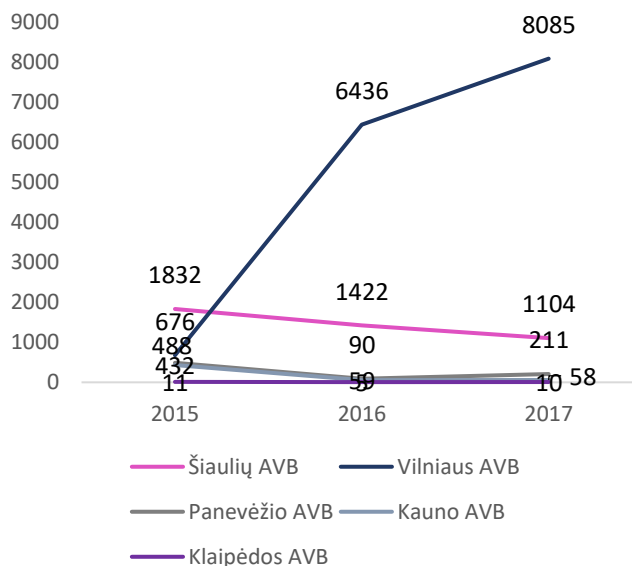
Eil.nr.	<i>Naxos Music Library</i> atsisiųstų turinio vnt. skaičius				Skirtumas tarp 2015-2016 m.	Skirtumas tarp 2016-2017 m.
	Biblioteka	2015	2016	2017		
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	432	58	58	-374	0
2	Birštono viešoji biblioteka	7	0	0	-7	0
3	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	17	2116	636	2099	-1480
4	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	12	6	12	-6
5	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	0	0	0
6	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	0	331	108	331	-223
7	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	20	262	770	242	508
8	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	0	0	0
9	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka	6	0	0	-6	0
10	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	0	0	0	0	0
11	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	1	0	65	-1	65
12	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	2	1	59	-1	58
13	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	0	0	0
14	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	0	0	0

Duomenų bazės *Naxos Music library* prisijungimų skaičius ir atsisiųstų turinio vienetų skaičius 2015-2017 metais labiausiai augo Vilniaus AVB, 2016-2017 metų laikotarpiu Kauno AVB nežymiai didėjo prisijungimų skaičius, tačiau tai nesąlygojo didesnio atsisiųstų turinio vienetų skaičiaus. Mažiausiai ši DB naudojama Klaipėdos AVB. Šiaulių AVB *Naxos Music Library* duomenų bazės naudojimas mažėja 2015-2017 metų laikotarpiu, tačiau palyginti su Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio apskričių viešosiomis bibliotekomis išlieka aukštas (žr. pav. 19 ir 20).

Pav. 19 *Naxos Music Library* prisijungimų skaičius 2015 -2017 m. apskričių viešosiose bibliotekose, N

Pav. 20 *Naxos Music Library* atsisiųstų turinio vnt. skaičius 2015 -2017 m. apskričių viešosiose bibliotekose, N

INFOLEX duomenų bazės naudojimo tendencijos 2015-2017 metais

INFOLEX duomenų bazė Kauno regiono bibliotekose yra paplitusi labiausiai – joje operacijų skaičius 2014 - 2017 metų laikotarpiu kilo 11-oje Kauno regiono viešųjų bibliotekų įskaitant ir Kauno AVB (žr. lentelę Nr. 4). Šią situaciją atskleidžia ir bibliotekų lankytojų apklausa, kurios duomenys rodo, kad *INFOLEX* DB tarp Kauno regiono viešųjų bibliotekų lankytojų yra paplitusi labiausiai (žr.pav.8).

Didžiausias duomenų bazės *INFOLEX* operacijų augimas 2016-2017 metų laikotarpiu stebimas Kauno AVB, Prienų SVB, Kauno MSVB, Kauno RSVB, Marijampolės SVB, Kalvarijos SVB ir Šakių RSVB.

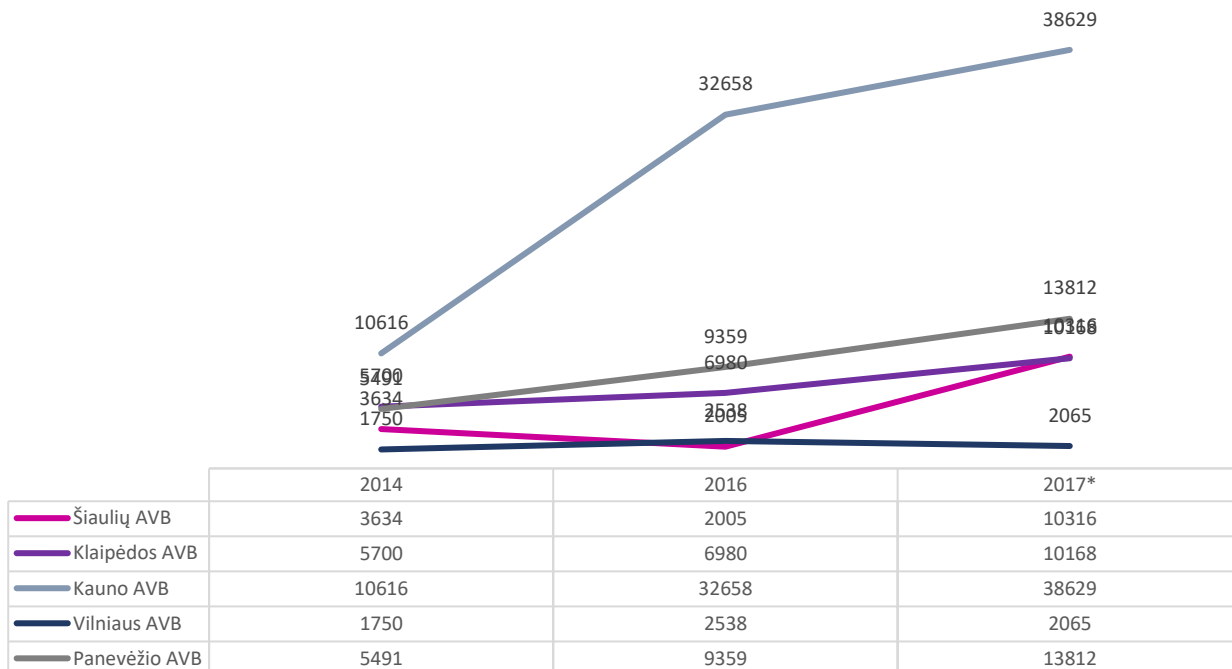
Lentelė Nr. 4

Eil.nr.	INFOLEX operacijų skaičius					
	Biblioteka	2014*	2016	2017	Pokytis tarp 2014-2016 metų	Pokytis tarp 2016-2017 metų
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	10616	32658	38629	22042	5971
2	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	4918	10367	8350	5449	-2017
3	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	2787	5875	9642	3088	3767
4	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji	5403	1209	6813	-4194	5604
5	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	5363	2390	3009	-2973	619
6	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	3522	392	4152	-3130	3760
7	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	4024	1005	694	-3019	-311
8	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	717	1128	3765	411	2637
9	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	531	1081	3683	550	2602
10	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	268	139	2829	-129	2690
11	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	1291	90	422	-1201	332
12	Birštono viešoji biblioteka	93	277	753	184	476
13	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	135	28	371	-107	343
14	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji	192	0	248	-192	248

*Dėl duomenų trūkumo 2015 metais, pateikiami 2014 metų duomenys.

Lyginant Lietuvos AVB duomenis matyti, kad INFOLEX DB labiausiai naudojama Kauno AVB, mažiausiai - Vilniaus AVB. Bendra šios DB operacijų naudojimo tendencija 2014-2017 metais yra auganti beveik visose apskričių viešosiose bibliotekose, išskyrus Vilniaus AVB, kurioje 2016-2017 metais operacijų skaičius šiek tiek sumažėjo (žr. pav.21).

Pav. 21 INFOLEX operacijų skaičius apskričių bibliotekose 2014-2017 metais, N

*Nuo 2017 m. rodiklis operacijų sk. pradėtas skelti perpus į paieškų sk. ir atsisiųstų turinio vnt. sk.

EBSCO duomenų bazės naudojimo tendencijos 2015/2016-2017 metais

2016 -2017 metų laikotarpiu stebimas mažėjančios EBSCO naudojimo tendencijos Kauno regiono viešosiose bibliotekose – didžiojoje dalyje Kauno regiono bibliotekų 2016-2017 metais **duomenų bazėje** mažėjo prisijungimų, paieškų ir atsisiųstų turinio vienetų. Didėjantis EBSCO DB naudojimas stebimas Kauno RSVB, Kazlų SVB ir Vilkaviškio RSVB (žr. lenteles Nr. 5, 6 ir 7).

Lentelė Nr. 5.

Eil. Nr.	EBSCO prisijungimų skaičius			
	Biblioteka	2016	2017	Skirtumas tarp 2016-2017m.
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	2485	1541	-944
2	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	1863	1234	-629
3	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	1795	863	-932
4	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	407	958	551
5	Birštono viešoji biblioteka	1192	134	-1058
6	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	790	349	-441
7	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	646	442	-204
8	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	390	612	222
9	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	421	260	-161
10	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	210	96	-114
11	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	32	257	225
12	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	99	51	-48
13	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka	13	2	-11
14	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	2	2

Lentelė Nr. 6.

Eil. Nr.	EBSCO paieškų skaičius			
	Biblioteka	2016	2017	Skirtumas tarp 2016 -2017m.
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	10104	5209	-4895
2	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	6911	4014	-2897
3	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	8489	2267	-6222
4	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	3586	4928	1342
5	Birštono viešoji biblioteka	6527	292	-6235
6	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	3020	2103	-917
7	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	1761	911	-850
8	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	0	1675	1675
9	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	931	643	-288
10	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	663	569	-94
11	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	641	243	-398
12	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	268	108	-160
13	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka	1	0	-1
14	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	0

Lentelė Nr. 7

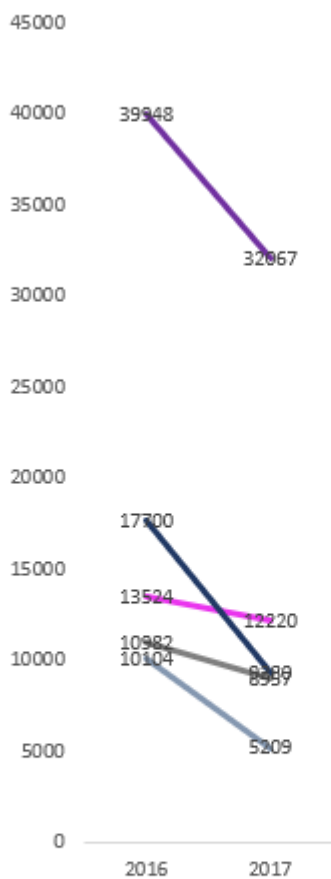
Eil. Nr.	EBSCO atsisiųstų turinio vnt. sk.					
	Biblioteka	2015	2016	2017	Skirtumas tarp 2015-2016 m.	Skirtumas tarp 2016-2017m.
1	Kauno apskrities viešoji biblioteka	1702	2181	1719	479	-462
2	Birštono viešoji biblioteka	237	1074	107	837	-967
3	Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka	293	925	642	632	-283
4	Kaišiadorių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	111	122	51	11	-71
5	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	1	31	26	30	-5
6	Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	285	1195	382	910	-813
7	Kauno rajono savivaldybės viešoji biblioteka	29	503	2158	474	1655
8	Kazlų Rūdos savivaldybės viešoji biblioteka	0	26	307	26	281
9	Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešoji biblioteka	2	6	1	4	-5
10	Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka	160	1217	321	1057	-896
11	Prienų Justino Marcinkevičiaus viešoji biblioteka	462	137	171	-325	34

12	Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka	322	464	288	142	-176
13	Šakių rajono savivaldybės viešoji biblioteka	0	0	1	0	1
14	Vilkaviškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka	123	461	399	338	-62

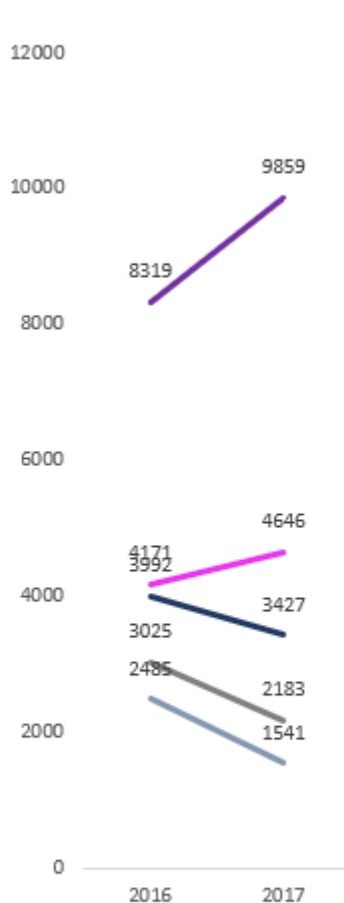
EBSCO DB labiausiai naudojama yra Klaipėdos AVB, mažiausiai Kauno AVB. 2016-2017 metais visose apskrįčių viešosiose bibliotekose mažėjo paieškų EBSCO DB skaičius, prisijungimų skaičius augo Klaipėdos AVB ir Šiaulių AVB, mažėjo Kauno AVB, Panevėžio AVB ir Vilniaus AVB.

2015-2017 metų laikotarpiu visose apskrįčių viešosiose bibliotekose išskyrus Vilniaus AVB augo atsisiųstų turinio vienetų skaičius EBSCO duomenų bazėje, tačiau pastebimas ganėtinai didelis neigiamas pokytis lyginant 2016 ir 2017 metus – šiuo laikotarpiu visose apskrįčių viešosiose bibliotekose sumažėjo atsisiųstų turinio vienetų skaičius naudojantis šia duomenų baze (žr. pav. 22, 23 ir 24).

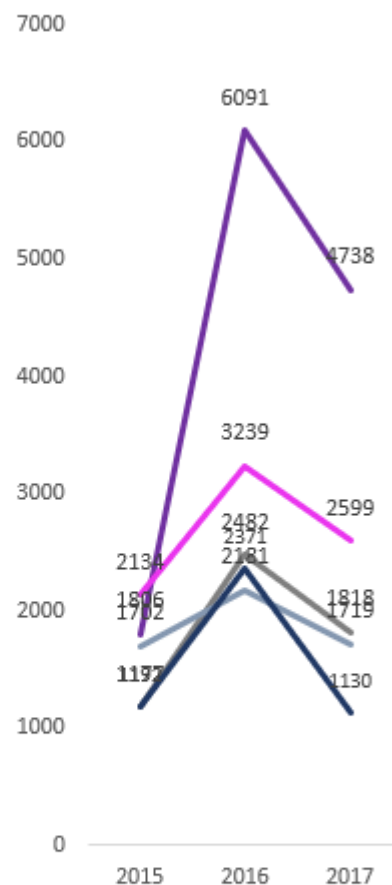
Pav. 22 EBSCO paieškų sk., 2016-2017 m. apskrįčių viešosiose bibliotekose, N

Pav. 23 EBSCO prisijungimų skaičius 2016-2017 m. apskrįčių viešosiose bibliotekose, N

Pav. 24 EBSCO atsisiųstų turinio vnt.sk 2015-2016 m. apskrįčių viešosiose bibliotekose, N

— Klaipėdos AVB
— Šiaulių AVB
— Vilniaus AVB
— Panevėžio AVB
— Kauno AVB

— Klaipėdos AVB
— Šiaulių AVB
— Vilniaus AVB
— Panevėžio AVB
— Kauno AVB

— Klaipėdos AVB
— Šiaulių AVB
— Panevėžio AVB
— Kauno AVB
— Vilniaus AVB

Pagal DB panaudos statistiką galima apibendrinti, kad 2014/2015-2017 metų laikotarpiu Kauno regiono viešosiose bibliotekose labiausiai naudojama buvo INFOLEX duomenų bazė, kiek mažiau naudojama EBSCO, Naxos Public library - naudojama mažiausiai. INFOLEX duomenų bazės naudojimas stebimuoju (2015-2017

arba 2016 – 2017) laikotarpiu auga Kauno regiono viešosiose bibliotekose, *EBSCO ir Naxos Public Library* DB naudojimas mažėja.

Analizuojant DB panaudos statistikos duomenis matyti, kad skirtingos duomenų bazės, skirtingose apskričių viešosiose bibliotekose yra naudojamos skirtingai - pvz. Kauno AVB labiausiai naudojama *INLFOLEX DB*, *Naxos Music Library* DB itin dažnai naudojama Vilniaus AVB, tačiau ir Šiauliuose jos naudojimo dažnis yra pakankamai aukštas lyginant su Klaipėdos AVB, Panevėžio AVB ir Kauno AVB.

EBSCO DB daugiausiai naudojama tarp Klaipėdos AVB, mažiausiai - Kauno AVB lankytojų. Tačiau nepaisant mažesnio statistinio šios DB naudojimo tarp Kauno AVB lankytojų, apklausos duomenys rodo, kad apskritai duomenų bazėmis besinaudojantys KAVB lankytojai, *EBSCO* duomenų bazę naudoja gana dažnai.

Šiuos duomenų bazių naudojimo skirtumus galima aiškinti kontekstu - pvz. Kaune ir Vilniuje yra didelė akademinė bibliotekų koncentracija, tad tikėtina, kad nemaža dalis potencialių vartotojų DB naudojami jose. Taip pat svarbus faktorius yra DB viešinimas, bibliotekų projektinė veikla, kuri galimai galėtų stimuliuoti aktyvesnį konkrečių DB naudojimą ir pan. Tačiau šio tyrimo kontekste informacijos sklaida apie DB buvo atlikta visuose Lietuvos regionuose atskirai. Kauno regiono viešųjų bibliotekų situacija aptariama skyriuje *Informacijos apie DB žinomumas*.

Išvados

- ❖ Naudojančių DB ir nesinaudojančių jomis respondentų sudėtis šiek tiek skiriasi - DB naudotojai dažniau yra moteriškos lyties, jaunesnio (19-29 metų) ir vidutinio (30-59 metų) amžiaus dirbantieji bei turintys aukštąjį išsilavinimą respondentai. Tarp nesinaudojančių DB yra daugiau pensininkų ir bedarbių bei vyresnio amžiaus (60-ies ir vyresnio amžiaus) respondentų.
- ❖ Lyginant 2013 ir 2018 metų tyrimų rezultatus, didelių skirtumų nepastebima – nors yra nežymūs svyravimai, iš esmės pagrindinės DB nesinaudojimo priežastys išlieka tos pačios: lankytojai dažniausiai įvardina, kad nesinaudoja DB, nes ***viską, ko jiems reikia, randa kituose šaltiniuose ar pirmenybę teikia spausdintiems leidiniams***. Trečia pagal dažnumą įvardinama priežastis dėl ko nesinaudojama DB 2018 metais Kauno regiono viešosiose bibliotekose yra ***anglų kalbos nemokėjimas***. Taip pat mažai skiriasi informacijos apie DB bazes šaltiniai - tiek 2013, tiek 2018 metais didžioji dalis lankytojų apie DB sužinojo ***pasiūlius bibliotekos darbuotojams, tačiau šiek tiek didėja lankytojų dalis, kuri informaciją randa bibliotekų svetainėse ir bibliotekose***. Sąlyginai galima teigti, kad 2018 metais, lyginant su 2013 metų rezultatais, mažėja lankytojų dalis, kurie sužino apie DB iš kitų žmonių rekomendacijų, tačiau, jei analizuosime 2018 metų KAVB ir KSVB rezultatus atskirai, išryškėja, kad kitų žmonių rekomendacijos kaip informacijos šaltinis yra labiau išreikštas KAVB kontekste nei KSVB. Tikėtina, kad tokia situacija susidaro dėl bibliotekų konteksto specifiškumo - Kauno mieste švietimo įstaigų koncentracija kur kas didesnė nei kituose Kauno regionuose, taigi ir rekomendacijos tikimybė yra kur kas didesnė.
- ❖ Kalbant apie DB naudojimo vietą, labai didelių pokyčių taip pat nestebima, lyginant 2013 ir 2018 metų duomenis, tačiau galima teigti, kad ***vis daugiau bibliotekų lankytojų naudojami DB ir bibliotekoje, ir ne bibliotekoje***. Darytina prielaida, kad fizinė vieta tampa vis mažiau aktuali, o lanksti, nuotolinė prieiga prie DB bazių yra būtinybė šiuolaikiniam vartotojui.
- ❖ Kalbant apie DB žinomumą tarp respondentų galima teigti, kad 2018 metais visose KSVB informacija apie DB yra paskleista plačiau nei tarp KAVB lankytojų, kadangi KSVB kontekste tik 12 proc. respondentų teigė nieko nežinantys apie DB, o KAVB atveju tokių respondentų buvo ketvirtadalis. Tai iš dalies galima paaiškinti KAVB kompleksiskumu ir dydžiu – kuo daugiau ir įvairių paslaugų teikia įstaiga, tuo sunkiau jas visas tolygiai išreklamuoti, komunikacijos specialistams ir bibliotekos darbuotojams tenka didesnis iššūkis tolygiai paskirstyti informaciją ir suvaldyti didelius jos srautus. Kita vertus tikėtina, kad KAVB kontekste duomenų bazės pristatomos per painiai, per mažai ar neinformatyviai.
- ❖ Įdomus aspektas yra tikslai, kuriais vartojamos DB – 2018 metais KAVB lankytojai kur kas dažniau naudojo DB profesiniais/moksliniais tikslais, o KSVB lankytojai gana dažnai įvardino savišvietą.

Kvalifikacijos kėlimas ir laisvalaikis buvo įvardinamas rečiausiai kaip DB vartojimo tikslai, taigi šios sritys galėtų būti potencialios duomenų bazių vartojimo bei viešinimo kryptys.

- ❖ Aktualiausia kliūtis, su kuria susiduria KSVB lankytojai naudodamiesi DB yra anglų kalbos žinių trūkumas - šią kliūtį paminėjo 42 proc. KSVB lankytojų. Ši kliūtis yra aktuali ir penktadaliui KAVB lankytojų, tačiau KAVB lankytojai dažniau paminėjo ir tokias kliūtis kaip nesugebėjimas suformuluoti užklauso, tinkamos informacijos neradimas, nemokėjimas išsirinkti tinkamo paieškos rezultato.
- ❖ Beveik pusė KSVB respondentų ir daugiau nei trečdalis KAVB respondentų teigė, kad pagalbos naudotis DB jiems nereikia. Tarp KAVB respondentų pagalbos naudotis DB poreikis kiek didesnis nei tarp KSVB respondentų. Labiausiai pageidautina pagalba tarp KAVB respondentų yra: **1) Interaktyvūs DB naudojimosi vadovai, 2) Individualios bibliotekininkų konsultacijos, 3) Galimybės praktiškai išbandyti paiešką vadovaujant konsultantui.** Tarp KSVB respondentų pagalbos naudotis DB poreikis yra kiek mažesnis, tačiau penktadalis teigė, kad **pageidautų mokomųjų filmukų bei individualių konsultacijų. Tokių pagalbos formų poreikis rodo, kad lankytojai daugiau pageidauja į individualių ir savarankišką mokymąsi orientuotų veiklų, o ne grupinių užsiėmimų.**
- ❖ Itin svarbi tyrimo išvada yra susijusi su ketinimais naudotis DB ateityje - didžioji dalis respondentų teigė, kad **tikrai ketina arba greičiausiai** ketina ateityje naudotis DB. Didžiausias nuomonių skirtumas pastebimas tarp respondentų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių naudojos DB ir tarp tų, kurie jomis nesinaudojo. **Respondentai, kurie per pastaruosius 12 mėnesių naudojos DB kur kas dažniau išreiškė poreikį ateityje naudotis DB nei tie, kurie DB nesinaudojo.** Šie duomenys rodo, kad itin svarbus DB naudojimo faktorius yra lankytojų patirtis ir žinojimas apie DB – jei lankytojai yra naudojęsi DB, jų ketinimai ir ateityje naudotis DB dažniausiai yra teigiami, o jei lankytojai nėra naudoję DB, jų ketinimai naudotis DB yra silpnesni ir juos reikėtų stiprinti per pažinimą ir patyrimą.
- ❖ Kalbant apie konkrečių DB naudojimo situaciją, empirinio tyrimo duomenys parodė, kad mažiausiai tarp Kauno regiono viešųjų bibliotekų lankytojų naudojama DB yra *Naxos Music Library*, daugiausiai ir dažniausiai *INFOLEX*. *Praktika su integruota teisės aktų paieška*, antroji pagal naudojimo dažnumą yra *Vyturys.lt elektroninė biblioteka*, nuo kurios mažai atsilieka ir *EBSCO Publishing duomenų bazė*. Lyginant KSVB ir KAVB respondentų atsakymus, matyti, kad skiriasi DB populiarumas – pvz. tarp KSVB labiausiai naudojama DB per pastaruosius 12 mėnesių buvo *INFOLEX*. *Praktika su integruota teisės aktų paieška*, o tarp KAVB respondentų populiariausia ir dažniausiai naudojama yra *EBSCO Publishing duomenų bazė*, nors pagal duomenų bazių panaudos statistiką KAVB taip pat matyti, kad labiausiai naudojama DB yra *INFOLEX*, o *EBSCO* naudojimas pastaruoju metu kiek mažėja.
- ❖ Pagal DB panaudos statistiką galima apibendrinti, kad 2014/2015-2017 metų laikotarpiu Kauno regiono viešosiose bibliotekose labiausiai naudojama buvo *INFOLEX* duomenų bazė, kiek mažiau naudojama *EBSCO*, *Naxos Public library* - naudojama mažiausiai. *INFOLEX* duomenų bazės naudojimas stebimuoju (2015 - 2017 arba 2016 - 2017) laikotarpiu auga Kauno regiono viešosiose bibliotekose, *EBSCO* ir *Naxos Public Library* DB naudojimas mažėja. Analizuojant DB naudojamumo statistikos duomenis matyti, kad skirtingos duomenų bazės, skirtingose apskričių viešosiose bibliotekose yra naudojamos skirtingai - pvz. Kauno AVB labiausiai naudojama *INFOLEX* DB, *Naxos Music Library* DB itin dažnai naudojama tarp Vilniaus AVB lankytojų, tačiau ir Šiauliuose jos naudojimo dažnis yra pakankamai aukštas lyginant su Klaipėdos AVB, Panevėžio AVB ir Kauno AVB. *EBSCO* DB daugiausiai naudojama tarp Klaipėdos AVB, mažiausiai tarp Kauno AVB lankytojų.
- ❖ Remiantis 14 - os Kauno regiono SVB ir Kauno apskrities viešosios bibliotekos specialistų nuomone duomenų bazės pagal naudingumą (naudojimo dažnumą) pasiskirsto taip:
  - Pati **naudingiausia** yra laikoma *INFOLEX*. *Praktika su integruota teisės aktų paieška*.
  - **Antroje vietoje pagal naudingumą** atsiduria *EBSCO Publishing* duomenų bazė.
  - **Trečioje vietoje** - *Vyturys.lt elektroninė biblioteka*. Tiesa reikėtų pažymėti, kad apie trečdalis bibliotekų negalėjo įvertinti šios DB naudingumo.
  - **Mažiausiai naudinga** pagal pasirinktą naudojimo dažnumo kriterijų laikoma *NAXOS Music Library* duomenų bazė.

Tyrimo rezultatai rodo, kad didžioji dalis bibliotekų specialistų mano, kad greičiausiai jų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes bibliotekose – tokios nuomonės yra pusė klausimyną pildžiusių Kauno regiono SVB ir KAVB darbuotojų. 5 darbuotojai (38 proc.) yra tikri, kad

jų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes bibliotekose. Tik dvejų bibliotekų (14 proc.) specialistai teigė, kad jų lankytojai greičiausiai arba tikrai nėra pakankamai informuoti apie galimybes jų bibliotekose naudotis DB. Dažniausiai bibliotekų darbuotojai savo vartotojus supažindina su galimybėmis naudotis DB **asmeninių konsultacijų metu ir paskelbdami bendro pobūdžio informaciją apie DB savo internetinėse svetainėse**. Šiuos du informavimo būdus naudoja visos bibliotekos.

Rekomendacijos

- Kadangi duomenų bazės ganėtinai retai naudojamos laisvalaikiui, o KAVB kontekste ir savišvietai, galima šiuos duomenų bazių naudojimo tikslus labiau sureikšminti ir komunikuoti per įvairius projektus bei bibliotekos veiklas ir taip praplėsti duomenų bazių naudojimo galimybes.
- Organizuoti bibliotekininkų susitikimus per kuriuos bibliotekininkai galėtų pasidalinti gerą patirtimi naudojant ir viešinant duomenų bazes ar aptarti duomenų bazių naudojimo problemas ir galimus jų sprendimo būdus.
- Į projektinę ar kitą bibliotekų veiklą įtraukti duomenų bazėse randamus šaltinius.
- Daryti tematinės edukacijos (įtraukus mokymus, ne sausas DB pristatymas) vaikams, mokytojams, studentams ar dėstytojams per kurias būtų naudojama duomenų bazėse randama informacija.
- Skirti daugiau dėmesio individualių lankytojų poreikių išsiaiškinimui, asmeninėms konsultacijoms ir individualiai pagalbai (kuriamas aktyvesnis aptarnaujančio bibliotekininko vaidmuo per kurį formuojamas artimesnis ryšys tarp bibliotekos darbuotojų ir lankytojų).
- Naujai besiregistruojantiems lankytojams įteikti patraukliai parengtą bukletą, kuriame būtų itin paprastai, aiškiai ir šabloniškai aprašytos visos bibliotekos paslaugos įskaitant ir DB.
- Skatinti bibliotekų lankytojus naudotis įvairesnėmis bibliotekų paslaugomis, ne tik knygų skolinimu ir skaitymu, švelniai primenant, apie tai, ką lankytojas gali rasti bibliotekoje, kokiose veiklose gali dalyvauti ir pan.
- Geriau ir efektyviau viešinti DB Pvz. sukurti viešinimo ciklą tam tikra tematika, viešinti faktus ar įdomybes susijusias su pasirinkta tematika referuojant į konkrečią duomenų bazę.
- Per partnerystes bei bendradarbiavimą su akademinėmis, švietimo, kultūros ar kitomis įstaigomis plėsti duomenų bazių rekomendavimo praktiką.
- Tikėtina, kad pats pavadinimas *duomenų bazės* nėra patrauklus vartotojams, taigi gali būti, kad šios sąvokos naudojimas atbaido/išgąsdina potencialius vartotojus. Patartina per įvairias komunikacijos kampanijas pratinti vartotojus prie šios sąvokos, formuojant patrauklaus/informatyvaus/patikimo ir lengvai vartojamo informacijos šaltinio įvaizdį.
- **Siekiant suprasti DB naudojimo galimybes/potencialą bei apskritai informacijos šaltinių naudojimą tarp esamų ir potencialių bibliotekų lankytojų ypatingai svarbu įvertinti ir bendrą Lietuvos visuomenės informacinį raštingumą bei informacijos paieškos įpročius – kaip šie įpročiai yra formuojami mokyklose ar universitetuose, kiek dėmesio skiriama informacijos atrankai, sisteminiui, analizei, kaip yra (į)vertinamas randamos informacijos patikimumas, kaip gyventojai yra įvaldę įvairių technologijų vartojimą ir užsienio kalbų žinias, kokie informacijos vartojimo įpročiai/įsitikinimai gali skatinti naudotis DB, o kurie stabdo šį procesą ir pan. Šie aspektai vartotojams gali turėti lemiamos reikšmės atsirenkant informacijos šaltinius bei darant pasirinkimą naudoti ar nenaudoti atitinkamą duomenų bazę, dėl to jų pažinimas ir kryptingas darbas yra būtini siekiant ne tik didinti DB naudojimą tarp Lietuvos gyventojų, bet apskritai šviečiant ir edukuojant visuomenę.**

Priedas Nr. 1 Klausimynas KAVB ir KSVB lankytojams

Mielas bibliotekos lankytojau,

Kauno apskrities viešoji biblioteka, atlieka tyrimą „Prenumeruojamų duomenų bazių* panauda viešosiose bibliotekose“. Tyrimo tikslas – nustatyti, kaip viešosiose bibliotekose naudojamos šios duomenų bazės, išsiaiškinti jų naudojimo ir nenaudojimo priežastis ir numatyti priemones, kurios padėtų viešosioms bibliotekoms ir jų vartotojams efektyviau pasinaudoti šiais informacijos šaltiniais.

Jūsų nuomonė, pastebėjimai ir pasiūlymai mums labai svarbūs. Labai prašome skirti šiek tiek laiko ir atsakyti į anketos klausimus. Apklausa yra anoniminė.

*Duomenų bazė (angl. database) – įvairių duomenų (straipsniai, knygos, vaizdo ir garso medžiaga) susistemintas ir sutvarkytas rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu būdu. Lietuvos viešosiose bibliotekose prenumeruojamos šios duomenų bazės: *INFOLEX.Praktika su integruota teisės aktų paieška*, *Vyturys.lt elektroninė biblioteka*, *VDU elektroninės knygos*, *VGTV elektroninės knygos*, *EBSCO Publishing*, *NAXOS Music Library*, *Francis & Taylor Online*, *Emerald Management eJournals Collection*.

* * * * *

1. Ar žinote, kad Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje galite naudotis prenumeruojamomis duomenų bazėmis?

- Žinau ir naudojuosi (toliau kl. Nr. 4)
- Žinau, bet nesinaudoju (toliau kl. Nr. 2)
- Ne, nežinau (toliau kl. Nr. 2)

2. Dėl kokių priežasčių Jūs šioje bibliotekoje prenumeruojamomis duomenų bazėmis nesinaudojate? Pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus.

- Nežinau, kas yra duomenų bazė
- Nepakanka informacijos apie šias duomenų bases
- Trūksta žinių ir įgūdžių naudotis informacinėmis technologijomis (kompiuteriu, internetu)
- Trūksta anglų kalbos žinių
- Nežinau, kur ir kaip šioje bibliotekoje galėčiau naudotis šiomis duomenų bazėmis
- Sudėtinga jomis naudotis
- Pirmenybę teikiu spausdintiems leidiniams
- Viską, ko man prireikia, randu kituose šaltiniuose (knygose, periodiniuose leidiniuose, internete)
- Šiomis duomenų bazėmis naudojuosi kitose bibliotekose
- Kita (prašytume nurodyti) _____

3. Kas Jus paskatintų naudotis šiomis duomenų bazėmis? Pažymėkite visus Jums labiausiai tinkančius atsakymus.

- Išsamesnė ir detalesnė informacija apie šias duomenų bases ir jų turinį
- Išsamesnė ir detalesnė informacija, kaip naudotis šiomis duomenų bazėmis
- Patogesnės darbo sąlygos naudotis duomenų bazėmis šioje bibliotekoje
- Galimybė naudotis duomenų bazėmis iš namų
- Aktyvesnė ir profesionalesnė bibliotekos darbuotojų pagalba
- Jokios aplinkybės, neketinu jomis naudotis
- Kita _____

Toliau atsakykite į 10 klausimą.

4. Prašome nurodyti, kuriomis prenumeruojamomis duomenų bazėmis ir kaip dažnai naudojotės šioje bibliotekoje per pastaruosius 12 mėnesių ?

Duomenų bazės pavadinimas	Bent kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per 6 mėn.	Bent kartą per 12 mėn.	Nesinaudojau
INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška	☐	☐	☐	☐	☐
Vyturys.lt elektroninė biblioteka	☐	☐	☐	☐	☐
VDU elektroninės knygos (tik KAVB lankytojams)	☐	☐	☐	☐	☐
VGTU elektroninės knygos (tik KAVB lankytojams)	☐	☐	☐	☐	☐
EBCSO Publishing	☐	☐	☐	☐	☐
NAXOS Music Library	☐	☐	☐	☐	☐
Taylor & Francis Online (tik KAVB lankytojams)	☐	☐	☐	☐	☐
Emerald Management eJournals Collection (tik KAVB lankytojams)	☐	☐	☐	☐	☐

5. Iš kur sužinojote apie šias duomenų bases? Pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus.

- Pasiūlė bibliotekos darbuotojas
- Pasiūlė mokytojas / dėstytojas
- Pasiūlė bendradarbiai, draugai, pažįstami
- Radau informaciją bibliotekos svetainėje
- Radau informaciją internete
- Radau informaciją bibliotekoje
- Kita (prašytume nurodyti) _____

6. Kokiais tikslais naudojotės šiomis duomenų bazėmis? Pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus.

- Mokymuisi /Studijoms/ Mokslinio darbo rašymui
- Darbui
- Kvalifikacijos tobulinimui / kursams
- Savišvietai
- Laisvalaikiui
- Kita (prašytume nurodyti) _____

7. Kur dažniausiai naudojotės šiomis duomenų bazėmis? Pažymėkite tik 1 atsakymą.

- Tik šioje bibliotekoje
- Šioje ir kitose bibliotekoje
- Ne bibliotekoje (namie, darbovietėje ir kt.)
- Ir bibliotekoje, ir ne bibliotekoje.

8. Su kokiomis kliūtimis susiduriate atlikdami paiešką šiose duomenų bazėse? Pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus.

- Su kliūtimis nesusiduriu.
- Nelabai moku anglų kalbą.
- Nepavyksta suformuluoti užklauso.
- Nerandu sau tinkamos informacijos.
- Nežinau kaip išsaugoti/atsispausdinti surastą informaciją.

- Nemoku išsirinkti tinkamo paieškos rezultato - nesuprantu, kaip susiaurinti paieškos rezultatus pagal tam tikrus filtrus, pavyzdžiui, metai, reikšminis žodis, leidinio tipas, kalba ir pan.
- Kita _____

9. Kokios pagalbos Jums reikėtų naudojantis duomenų bazėmis? Pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus.

- Grupinių mokymų
- Individualių bibliotekininkų konsultacijų
- Galimybės praktiškai išbandyti paiešką vadovaujant konsultantui
- Interaktyvių naudojimosi vadovų bibliotekos tinklalapyje
- Mokomųjų filmukų
- Detalių naudojimosi vadovų savarankiškam mokymuisi (lietuvių kalba)
- Pristatymų dalyvaujant leidėjams
- Pagalbos nereikia
- Kita (prašytume nurodyti) _____

10. Kokias duomenų bazes siūlytumėte prenumeruoti šioje bibliotekoje? Parašykite tematiką arba konkretų duomenų bazių pavadinimą.

--

11. Kaip manote ar ketinate netolimoje ateityje naudotis šioje bibliotekoje esančiomis duomenų bazėmis?

- Tikrai taip.
- Greičiausiai taip.
- Greičiausiai ne.
- Tikrai ne.
- Nežinau

12. Jūs esate:

☐	☐
Moteris	Vyras

13. Jūsų amžius:

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iki 19 m.	19-29 m.	30-39 m.	40-49m.	50-59m.	60-69 m	70 ir daugiau

14. Jūsų išsimokslinimas:

☐	☐	☐	☐	☐
Pradinis	Pagrindinis	Vidurinis, specialus vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis

15. Šiuo metu Jūs:

- Mokinys(-ė)
- Studentas(-ė)
- Dirbantis(-i) studentas(-ė)
- Dirbantis(-i)
- Dirbantis(-i) mokslinį darbą
- Pensininkas(-ė)
- Dirbantis(-i) pensininkas(-ė)
- Bedarbis(-ė)
- Kita _____

16. Jei norėtumėte gauti Kauno apskrities viešosios bibliotekos naujienlaiškį, prašome įrašyti savo elektroninio pašto adresą:

Priedas Nr. 2 Klausimai bibliotekininkams apie DB

1. Kurias Duomenų bazes (DB) prenumeruoja Jūsų biblioteka?

(Pažymėkite visus tinkamus atsakymus)

- INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška
 Vyturys.lt elektroninė biblioteka
 EBCSO Publishing
 NAXOS Music Library
 Kita _____

2. Kokios prenumeruojamos DB yra naudingiausios (kriterijus – naudojimo dažnumas) Jūsų vartotojams?

(kiekvienos duomenų bazės naudingumą įvertinkite nuo 0 iki 3 balų: 0 – nenaudinga, 1 – mažai naudinga, 2 – vidutiniškai naudinga, 3 – labai naudinga)

Duomenų bazė	0	1	2	3	Negaliu įvertinti
INFOLEX. Praktika su integruota teisės aktų paieška	☐	☐	☐	☐	☐
Vyturys.lt elektroninė biblioteka	☐	☐	☐	☐	☐
EBCSO Publishing	☐	☐	☐	☐	☐
NAXOS Music Library	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kaip manote ar Jūsų lankytojai yra pakankamai informuoti apie DB naudojimo galimybes Jūsų bibliotekoje? (Pažymėkite vieną tinkamą atisakymą)

- Tikrai taip.
 Greičiausiai taip.
 Greičiausiai ne.
 Tikrai ne.
 Nežinau.

4. Kaip jūsų biblioteka supažindina savo vartotojus su DB galimybėmis? (Pažymėkite visus tinkamus atisakymus)

- Paskelbiate bendro pobūdžio informaciją apie DB galimybes internetinėje svetainėje.
 Asmeninių konsultacijų metu patariama lankytojams naudotis DB.
 Leidžiate bukletus, plakatus apie DB galimybes.
 Vedate mokymus lankytojams apie DB.
 Nesupažindinate visai savo lankytojų apie šias galimybes.
 Kita _____

5. Kaip manote kokių prenumeruojamų DB bazių reiktų Jūsų lankytojams? (nurodykite tematiką arba konkrečius duomenų bazių pavadinimus). _____